

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang“.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . . HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGDIENST . . . . . TELEFOON 4519.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD“
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

N.V. NEDERLANDSCHE IJZERHANDEL Afd. ENTHOVEN

IJzerhandel, Gereedschappen, Complete Keuken- en Badkamer-inrichtingen, enz.

VLAMINGSTRAAT 18 - DEN HAAG - TELEFOON 791

Speciale Export-afdeeling voor Uitrustingen naar Oost- en West-Indië

Hofleverancier van H.M. de Koningin.

Hofleverancier van H.M. de Koningin.

INHOUD: Slachtoffers-Kloetramp. — Meer belangstelling gewenscht voor onze Oost-Ind. Koloniën. — Sprokkels. — Dringend verzoek. — Ontwerp-Propaganda. — Aan het Dag. Bestuur van de Vereeniging „Oost en West“. — Stemmen uit de Eur. Pers in Ned.-Indië. — Suriname. — Curaçao. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën en Verre Landen. — Oost- en West-Ind. Lit.-Overzicht. — Mededeelingen.

Slachtoffers Kloet-ramp.

Verantwoording der ontvangen gelden:

Reeds verantwoord in het Koloniaal Weekblad van 24 Juli j.l., No. 30 . . . . . f 1346.—
J. W. H., Voorburg . . . . . „ 100.—
W. S. en J. J. v. A., Nijmegen . . . . . „ 20.—

f 1466.—

De Secretaris,

E. F. GROOSS.

Meer belangstelling gewenscht voor onze Oost-Indische Koloniën.

Zoowel voor den Javaan als den Maleier vormen landbouw en veeteelt de hoofdbron van bestaan. De vele miljoenen Inlanders, die onzen archipel bewonen, voeden zich grootendeels met producten, door eigen hand opgeleverd. Niet voor alle bewoners echter wordt door het landbouw- en veeteeltbedrijf voorzien de behoeften aan voedingsmiddelen. Zoo hebben wij het gedurende de afgelopen oorlogsjaren kunnen ervaren, hoe afhankelijk wij in dit opzicht waren van het vasteland van Azië, Europa, Australië en Amerika. Grote hoeveelheden rijst, het meest gebruikte volksvoedsel, moesten onder gewone omstandigheden reeds aangevoerd worden van uit Rangoon en Saigon, doch verleden jaar werd deze invoer telkens voor langer of korter tijd stopgezet, zoodat vooral Java met zijn dichte bevolking in ernstige moeilijkheden kwam te verkeerren in zake voedselvoorziening. De rijst werd schaarsch en duur, in vele streken dreigde voedselnood. De melkvoorziening liet zeer veel te wenschen over. Weliswaar wordt door de groote massa niet veel melk gebruikt, niettemin ver-

dient ook de oplossing van dit vraagstuk meer belangstelling dan tot heden. Waar thans zestig cent voor den liter betaald wordt in de hoofdplaatsen van Java, ligt het voor de hand, dat dit voedingsmiddel vrijwel buiten het bereik blijft van zieken, die niet over een ruime beurs beschikken. Al jaren werd geen melkvee uit Australië en Europa geïmporteerd, zuivelproducten als boter en kaas waren dikwijls niet meer voorradig, al had men er ook nog zooveel voor willen betalen.

Onwillekeurig vraagt men zich af: was dit nu zoo noodig? Is het dan niet mogelijk dat Nederlandsch-Indië voor de voedselvoorziening in eigen behoeften kan voorzien? Hierop zal iedereen, die Indië kent bevestigend moeten antwoorden. Er kan in verschillende richtingen veel meer geproduceerd worden, dan tot heden het geval was, hierover zijn alle landbouwkundigen het eens. Het landbouwbedrijf dient meer intensief te worden geëxploiteerd, in de grondbewerking, bemesting en zaadselectie kan nog zooveel verbeterd worden. Praktisch landbouwonderwijs op uitgebreide schaal, waarvoor dus gelegenheid geboden wordt liefst op alle desascholen lijkt mij de aangewezen weg om dit landbouwende volk vooruit te brengen. Niet zooals tot heden, hier en daar een landbouw school, waarvan de leerlingen, naar mijn bescheid, meening, teveel overladen worden met theoretisch onderwijs en na afloop van den cursus meerend niet hunne bestemming volgen van „Orang tani“, doch een betrekking zoeken op een of andere cultuuronderneming, neen, aan elke desaschool een paar hectaren bouwgrond om de leerlingen van jongs-af aan de betere methoden van landbebouwing praktisch te demonstreeren en zelf te laten uitvoeren.

Wanneer de desaman in zijn eigen taal kan lezen, rekenen en schrijven en in hoofdzaak de aandacht gevestigd blijft op het praktisch landbouw en veeteeltonderwijs, minstens drie uur per dag, dan stel ik mij voor, dat het inderdaad mogelijk is de groote massa geleidelijk op te heffen. Het theoretisch onderwijs behoort voornamelijk dienstig gemaakt te worden aan het bijbrengen van betere begrippen omtrent plicht en spaarzaamheid bij den eenvoudigen desaman, wien over het algemeen te weinig oeconomisch besef eigen is.

Niet alle streken van den uitgestreken archipel kunnen evenwel door de bevolking in ontginning gebracht worden. Ik heb hierbij vooral op het oog de onafzienbare terreinen op de Buitenbezittingen, die wachten op initiatief, werkkrachten en kapitaal.

Zoals bekend mag worden verondersteld, bestaat er in Nederlandsch-Indië gelegenheid voor niet-kapitaalachtigen tot uitoefening van den z.g. kleinen landbouw. Er wordt ook wel gebruik van gemaakt en flinke werkers hebben hierin een behoorlijk bestaan gevonden. Aardappelcultuur, groenten en ooftteelt zijn in de nabijheid van groote bevolkingscentra zeer loonend gebleken. Het landbouw- en veeteeltbedrijf op meer uitgebreide schaal werd tot heden nog slechts door enkelen ter hand genomen. De reden hiervan is ongetwijfeld ook te zoeken in onbekendheid met het land en de plaatselijke toestanden.

Aan het Departement van Landbouw te Buitenzorg mist men een voorlichtingsbureau betreffende deze aangelegenheden. Het komt mij dringend noodig voor, dat door ter zake kundig personeel vooraf een onderzoek ingesteld wordt op Java en de Buitenbezittingen naar terreinen, geschikt voor landbouw of veeteelt, dan wel voor beide, onbewoond of dun bevolkt, zoodat de bevolking zelf ze niet in ontginning kan brengen, doch ook niet gehinderd wordt in haar bedrijf, indien het particuliere kapitaal de exploitatie ter hand neemt, terwijl ook de kleine landbouw daar geen geschikt arbeidsveld vindt.

Dit zijn de streken, waar met voldoende kapitaal en import van werkkrachten nog ontzaggelijk veel verricht kan worden.

Na onderzoek dienen daarvoor geschikte terreinen in kaart te worden gebracht en alle gegevens betrekking hebbende op terreinformatie, bodemgesteldheid, klimaat, regenval, plantengroei etc., op het voorlichtingsbureau te worden uitgewerkt. De Regeering kan op deze wijze behulpzaam zijn tot het in ontwikkeling brengen van streken, die al jaren wachten op ontplooiing van initiatief, hetgeen tot nu toe dikwijls niet mogelijk is, tengevolge van den remmenden invloed, waar van beschouwingen en raad gediend moet worden, nopens ingediende erfpachtsaanvragen, die vaak jaren lang onder de vele papieren begraven worden.

Het moest niet mogen voorkomen, dat in een zoo vruchtbaar land als onze koloniën, waar veel meer rijst, mais, cassave, kokos, katoen, rubber etc. verbouwd kunnen worden en de veeteelt eveneens zoodanig kan worden gedreven, dat de vele miljoenen aan ingevoerde, gecondenseerde en geconserveerde melk, boter en kaas in het land zelf kunnen worden verdiend, dergelijke verkeerde toestanden blijven voortbestaan.

COSTUMES - MANTELS -
TAILLE-COSTUMES -
BLOUSES -
ROKKEN -

SPUISTRAAT 3

DEN-HAAG

RIJKLEEDING
KLEEDING NAAR MAAT

CORN. VAN DER SLUIJS

BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ.

ALLEEN NOORDEINDE 162A.

TEL. 4782.

DEN HAAG.

De Haagsche Broodfabriek „THEARIO”

Fabriek en Kantoor BILDERDIJKSTRAAT 139

levert alle soorten BROOD, LUXE-BROOD, BESCHUIT, KOEK- en BANKETBAKKERSARTIKELEN.

De Haagsche Broodfabriek heeft in ALLE deelen van de stad EIGEN WINKELS

Zij staat sedert 1909 voortdurend onder Controle van het Station voor Maalderij en Bakkerij te Wageningen.

Onze Eigen Winkels zijn gevestigd in de:

Bilderdijkstraat 143
Regentesselaan 55
Noordeinde 192
Fred. Hendriklaan 189
Reinkenstraat 34
Theresiastraat 50

1e v. d. Boschstr. 53
Keizerstraat 24
Weimarstraat 59a
Beeklaan 329
Bezuidenhout 134
Trompstraat 37

Valeriusstraat 72
Korte Poten 26
Koningin Emmaplein 6
Vaillantlaan 394

171

Vóór mijn vertrek uit Indië vernam ik, dat Dr. Cramer bezig was met het voorbereiden van de oprichting eener afdeling van koloniale oeconomie aan het Departement van Landbouw te Buitenzorg. Van harte hoop ik, dat hierbij ook aan de veeteelt die plaats zal worden gegeven, welke haar toekomst.

Dat de Hollandsche ondernemingsgeest spoedig moge ontwaken en de Regeering, nu het vrede is op de wereld, een open oog moge hebben voor Insulinde, dat een mooie gelegenheid geboden wordt om werkdadig deel te nemen aan de opvoering der productie van voedingsmiddelen.

Asperen, 24 Juli 1919.

Dr. H. 't HOEN.

Sprokkels.

LXIV.

De correspondent van het Soer. Hbld. vertelt in zijn brieven uit Bandoeng van zijn vriend Sastra di Poera, die het door zijn ijver en energie tot een voor een Inlander ongekende hoogte gebracht heeft. Ofschoon hij geen ander schoolonderwijs genoten heeft dan dat van een Inlandsche tweede klasse-school, spreekt hij vrij-aardig Hollandsch en verstaat het heel goed.

Vroeger was hij aannemer bij de irrigatie en bij den aanleg van de spoorlijn Padalarang—Krawang. Later legde hij zich toe op de cassave-teelt, leende f 10.000 van de afdelingsbank om een tapioca-fabriek op te richten en betaalde die geregeld af. Nog eens leende hij f 10.000 voor uitbreiding, betaalde die weer af en nu onlangs leende hij f 20.000 voor den bouw van een kalkoven; hij heeft thans een doorlopend crediet van f 30.000 bij de afdelingsbank.

De kalkoven verrijst op een onderbouw van 10 M. in het vierkant, is 17 M. hoog en heeft een inhoud van 27 M³. Het stuk grond, waarop het gevaarte staat, is goed afgewaterd en tegen aardschuiving beveiligd. Men stookt uitsluitend hout van oude karetboomen, afkomstig van de Pamenoeaan en Tjassemlanden. De kalksteen behoort tot de beste ter wereld, zoodat het product dan ook superieur is. Zoodra de tijden gunstiger zijn, zal de energieke ondernemer voor den aanvoer van materialen en den afvoer van zijn product electriciteit aanwenden.

Is het niet opwekkend en verfrisschend zoo iets te lezen? Zoo velen van de z.g. Inlandsche leiders roeren de groote trom voor allerlei politieke rechten en wat dies meer zij; doen vaak bij den onwetenden desaman meer kwaad dan goed, daar ze verwachtingen oproepen, waaraan niet voldaan kan worden.

Hier een man, die aanpakt en door zijn geestkracht en energie meer doet voor zijn land en volk, dan alle politieke tinnegiers bijeen. Dat is de wijze, waarop Indië zich moet ontwikkelen en weerbaar maken.

Edoch, praten en kritiek uitoefenen is gemakkelijker dan opbouwen.

Mogen velen onder de Inlanders een voorbeeld nemen aan dezen Sastra di Poera!

LXV.

Aan verplegend personeel bestaat in Indië groote behoefte. Europeesche verpleegsters zijn in onvoldoend aantal aanwezig, zoodat de Europeanen meerdere malen gedwongen zijn hun toevlucht te nemen tot Inlandsche verpleegsters.

Daar is op zich zelf niets tegen, mits deze laatste voldoende opgeleid zijn en beslist in haar optreden tegenover de patiënten. Aan dit laatste ontbreekt nog wel eens wat.

Het is echter bekend, dat in de Inlandsche maatschappij bijna volslagen gebrek heerscht aan verplegend personeel en dat het aantal Inl. meisjes en jongens, die roeping gevoelen zich aan de ziekenverpleging te wijden, nog te gering is om slechts eenigermate in de dringendste behoeften te voorzien.

Is er wel eens gedacht aan de opleiding van Chinezen tot verplegers? Chineesche verplegers worden zeer geroemd. Eenigen tijd geleden las ik, dat een Engelsch officier, die in het begin van den oorlog uit China terugkeerde om naar het front te gaan, toen hij gewond in een hospitaal opgenomen werd, verzocht om door een Chinees verpleegd te mogen worden.

In het Oosten had hij met de Chineesche verpleging kennis gemaakt en hij verkoos die boven elke andere, terwijl hij vond, dat voor hen, die in het Oosten vertoefd hadden, Chineesche verplegers beschikbaar moesten zijn.

LXVI.

Eenigen tijd geleden was er te Medan een schoolkwestie, naar aanleiding van het weigeren van toe-

lating tot de eerste lagere school aldaar van een in Indië geboren kind.

Tot goed verstand der zaak ga de mededeeling vooraf, dat de Eur. Schoolcommissie met de hoofden van scholen afgesproken had, dat kinderen, die geheel van onderwijs verstoken waren, bij aanvraag om toelating den voorrang dienden te hebben boven kinderen, die reeds onderwijs genoten.

Het bedoelde in Indië geboren kind was wegens gebrek aan plaats naar de 2e school verwezen, waar het toegelaten was.

Toen echter een plaats op de 1e school open kwam, en voor dit kind toelating verzocht werd, ging een ander kind voor, daar het bedoelde kind reeds onderwijs genoot.

Voorwaar een vreemde opvatting, die zeker te Medan niet gehuldigd zou zijn, indien het een kind van een hooggeplaatst ambtenaar gegolden had of van den een of anderen planter.

De Dir. v. O. en E. heeft zich met die gedragslijn dan ook niet kunnen vereenigen, en verzocht om voor de eerst openkomende plaats aan dit kind den voorrang te verleen boven alle andere candidaten.

Het wordt tijd, dat men te Medan wat minder naar de kleur van het velletje kijkt.

Wat dat betreft, behoeft men daar werkelijk geen voorbeeld te nemen aan de bureu van den overwal. Bij alle goede eigenschappen, die de Engelschen mogen hebben, moet hun behoudzucht niet uit het oog verloren worden en hun bekrompenheid in zake het beoordeelen van personen naar de kleur hunner huid.

Gedurende den oorlog versmaadden de Engelschen de hulp hunner bruine broeders niet en mochten deze met en naast de blanken strijden, het is te hopen, dat ze ook in vredetijd wat meer toenadering zullen betoonen.

H. v. VORDEN.

Dringend verzoek

aan alle leden der Vereeniging „Oost en West” en aan de lezers van *Het Koloniaal Weekblad*, om bijzondere aandacht te schenken aan de in dit nummer en volgende nummers opgenomen denkbeelden van de Propaganda-Commissie, door het Hoofdbestuur in het leven geroepen, teneinde dat Bestuur voor te lichten omtrent de middelen om grootere belangstelling te verkrijgen voor het streven en werken der vereeniging „Oost en West”.

In de eerste plaats neme men nauwgezet kennis van de ondervolgende, bij het Hoofdbestuur ingef men nota dier Propaganda-Commissie en van het geleidelijk schrijven van haren voorzitter, den heer T. J. Bron d-geest.

In een volgend nummer zal het Dagelijksch Bestuur zijne gedachten daaromtrent bekend stellen; voorts hoopt het geleidelijk plaats in te ruimen voor hetgeen ieder der leden in het belang der vereeniging wenscht op te merken. Reeds dadelijk kan ge-

Middelbare School v. Handel en Administratie, SWEELINCKSTRAAT 17-19 - 's-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.

130

AFD. A. Bijzondere Middelbare Handelsschool met als onderbouw eene H. B. S. met 3-jarigen cursus. Bij beschikking van Z. Exc. den Min. van Binnenl. Zaken gelijkgesteld met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.

AFD. B. Bijzondere Hogere Burgerschool met 5-jarigen cursus. Eveneens officieel als zoodanig erkend.

De 1e en 2e klasse van de beide inrichtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H. B. S. 5-jarige cursus eerst beslist behoort te worden na het afloopen der 2e klasse.

De school wordt ook door Meisjes bezocht.

Prospectus en inlichtingen bij den Directeur F. TIJNSTRA

Mantel en Costumemagazijnen

Maison H. SIMONS

Heulstraat 13 ..... Telefoon 2005

Noordeinde 17a ... Telefoon 6537

159

... Mantels, Mantelcostumes, Taillecostumes ...
Avondtoiletten, Blouses, Costumerokken, Peignoirs

Steeds ruime sortering, prima coupe en kwaliteiten.

GINNEKEN.

Inrichting voor Physische Therapie

„WERISHOFEN”.

Geneesheer: Dr. J. C. MOM, Arts.

Hydrotherapie (Kneippkuur), Electrotherapie, Massage, Vibro-massage, enz.

Behandeling van Inwendige Ziekten en Zenuwziekten.

SPREKUREN: te Ginneken alle werkdagen behalve Dinsdag en Vrijdag.

Inrichting te Rotterdam, Tuinderstraat 87-89. Spreekuur: Dinsdag 12-2 uur a.m.

59

N.V. Ch. L. Boucher's Handelsvereniging

Specialiteit in Kaartsysteem

DEN HAAG
Kneuterdijk 5-7
Tel. H. 1600-924-925

AMSTERDAM
Kalverstraat 35
Tel. C. 2155

GRONINGEN
Spitsluisen 13
Tel. 2379

H. S. VAN HASSELT

Kleermakerij

Noordeinde 94 - 's GRAVENHAGE - Telefoon H. 3158

HUTKOFFERS

PERRY & Co.

DEN HAAG, HOOGSTRAAT 20

...Dekstoelen...

Vouwstoeltjes

REGEN MANTELS

JASSEN...

ENZ.

119

MAISON VAN HAL

Hofleveranciers van H.M. de Koningin 103

Reigerstr. 14 BREDA Telefoon 442

Heeren-en Dameskleeding

uitsluitend 1ste klas maatwerk

Engelsche Stoffen

Fransche Lakens

Lid N.V. Vereenigde Nederl. Kleermakerijen.

's-Gravenhaagsche Muziekschool „DE TOONKUNST”

Prins Mauritsplein 21 Tel. S. 477 Spreekuur gedurende de vacantie (tot 1 September) van 12-1 uur.

Directie: JAMES ZWART, Artistiek Leider; H. F. PERIZONIUS, Administratie

Instrumentaal, Vocaal en .....
Theoretisch Onderricht

Prospectus kosteloos.

96

Aanmeldingen dagelijks.

wezen worden op de oproeping van den heer T. Bronckgeest Sr., in het Kol. Weekblad van 17 Juli j.l., No. 29.

Een ieder drage zorg goed voorbereid te verschijnen in de buitengewone vergadering die 27 September a.s. om 2 uur zal gehouden worden te Utrecht, om de plannen der Propaganda-Commissie te bespreken en om verdere te beraadslagen en te beslissen wat in het belang kan geacht worden van het streven der Vereeniging „Oost en West”.

Het Dagelijksch Bestuur.

Ontwerp-Propaganda.

Koloniaal Weekblad. Het geheel aantrekkelijker maken, zoodat het ook door personen, die niet in Indië geweest zijn, gelezen wordt.

Medewerking zoeken van specialiteiten op Indisch gebied voor de volgende rubrieken:

1. Weekoverzicht.
2. Persoverzicht uit Nederlandsche en Ind. Bladen.
3. Propaganda.
4. Vertalingen van producten uit de Ind. Literatuur.
5. Inlichtingen betreffenden handel, cultuur en industrie.
6. Wat ieder weten moet.
7. Wederzijdsche economische belangen.
8. Overzicht vreemde Koloniën.
9. Nuttige wenken.
10. Vragenbus.

De advertenties dusdanig in het Weekblad opnemen, dat zij na afloop van den jaargang verwijderd kunnen worden en er een boekformaat overblijft, zoodat de jaargang gebonden kan worden.

Lezingen. Alle voordrachten enz. van het Hoofdbestuur in overleg en op aanwijzing van de Propaganda-Commissie te laten uitgaan en te bekostigen. Daartoe moeten de Afdelingen een grooter deel van de contributies aan het Hoofdbestuur beschikbaar stellen. De voordrachten vergezeld te laten gaan door kleine exposities van voorwerpen of foto's, die betrekking hebben op de voordracht.

Om de bedoelde tentoonstellingen eenzelfde Indische cachet te doen hebben, gebruik te maken van losse wanden, die gemakkelijk in elkaar te slaan zijn.

Filmavonden. Met gebruikmaking van de films van het Koloniaal Instituut op verschillende plaatsen, maar vooral in die, waarin geen afdelingen van „Oost en West” gevestigd zijn, filmavonden houden met toelichting van bekende sprekers.

Propaganda. Aanstelling van een gesalarieerden propagandist, die zich geheel aan de Propaganda zal kunnen wijden, leden aanwerft door persoonlijk bezoek en zoo mogelijk populaire lezingen houdt en nieuwe afdelingen van „Oost en West” sticht. De propagandist zou moeten werken onder toezicht van de Propaganda-Commissie.

Populaire Literatuur. Het verspreiden van vertalingen van de literatuur onzer Koloniën. Deze vertalingen moeten populair zijn in de uitgebreidste en beste beteekenis van het woord, ontdaan van ieder wetenschappelijk tintje. In den geest zooals Engel-land heeft zijn Luzac & Cie's publications, New Oriental translation-Found, Fisher Unwins publication enz. Duitsland zijn Roland Verlag, Delphin Verlag en Deutsche Orient Bücherei.

Tentoonstellingen. 10. Het houden van een groote Oost- en West-Indische Tentoonstelling en een daaruit voortvloeiende blijvende tentoonstelling.

20. In verschillende steden permanente tentoonstellingen, in den geest van het Bureau van Handelsinlichtingen te Amsterdam, waarop een duidelijk beeld gegeven wordt van de in onze Koloniën voorkomende producten, toegelicht door foto's, tabellen en statistieken, in den geest zooals Canada reclame maakte op de Brusselsche tentoonstelling in 1910.

Aan het Dagelijksch Bestuur van de Vereeniging „Oost en West”, 's-Gravenhage.

Weled. Geb. Heeren,

1. Nadat in de jongste jaarvergadering was besloten tot instelling eener propaganda-commissie, en de heeren Ed. Cuyper en S. Van Lier zich hadden bereid verklaard daarin met ondergeteekende als voorzitter plaats te nemen, en nadat er eenigen tijd was verlopen gedurende welken de gelegenheid ontbrak om te vergaderen, werden er herhaalde besprekingen gehouden.

2. Behandeld werd de vraag welke taak de commissie zal te vervullen hebben, meer in het bijzonder of zij zal zijn enkel adviseerend, plannen ontwerpende welke geen gevolg hoegenaamd zouden hebben, in het geval dat de Vereeniging die niet tot de hare wenscht te maken? Of wel dat zij hare denkbeelden aan de Vereeniging voorlegt met verzoek om machtiging die zelf uit te voeren dan wel, wanneer de middelen ontbreken, hiertoe de hulp van anderen in te roepen, eventueel de uitvoering geheel aan derden over te laten. De Commissie is van meening dat de tweede werkwijze het meest is aan te bevelen.

Een tweede vraag was: welke plaats de Commissie heeft in te nemen naast het Comité voor Indische Lezingen en Leergangen, waarbij de Vereeniging „Oost en West” zich indertijd heeft aangesloten. Ons werd medegedeeld dat dit Comité zich ook met propaganda op ruime schaal inlaat.

3. Bij een onderhoud dat ondergeteekende had met den voorzitter van genoemd Comité, den heer Van Rees, deed hij het denkbeeld aan de hand dat het Comité zich tot „lezingen en leergangen” zou beperken en (de voorbereiding van) alle verder gaande propaganda zou overlaten aan onze Commissie. De heer Van Rees was echter van gevoelen dat dergelijke splitsingen niet doenlijk zijn. Evenwel meende hij dat het bestaan der Commissie naast het Comité zeer wel mogelijk was. Daar nu propaganda van den aard, zooals onze Commissie zich die voorstelt, vermoedelijk veel omvattender zal zijn dan die welke het Comité beoogt, meende zij goed te doen, zich door plannen van anderen niet te laten weerhouden.

Verder gaande trad de wenschelijkheid in het licht dat de Commissie, alvorens met een werkplan voor den dag te komen, overleg zou plegen met personen van kennis en ervaring. Zij besloot daarom zich tot een aantal belangstellenden te wenden en mocht de voldoening smaken, dat het denkbeeld van krachtige propaganda voor Oost- en West-Indië allerwege instemming vond.

Aan een uitnodiging om ter bespreking van een plan voor propaganda op 7 Maart j.l. met de Commissie bijeen te komen, werd gevolg gegeven door de heeren Excellentie J. B. van Heutsz, Mr. H. J. Boelen, Dr. H. Bergen en Jos. Polak. Een tweede samenkomst had plaats op 5 April j.l. Daarbij waren, behalve evengenoemde personen, ook aanwezig de heeren W. H. D. Baron van Asbeck, Mr. H. J. Bool, W. C. Bonebakker en H. F. Tillema.

5. Verblijvend was het enthousiasme dat op deze samenkomsten door allen getoond werd. Het resultaat der besprekingen is het ontwerp-propaganda, dat Uw Bestuur hierbij wordt aangeboden en waaraan het volgende ter toelichting wordt toegevoegd.

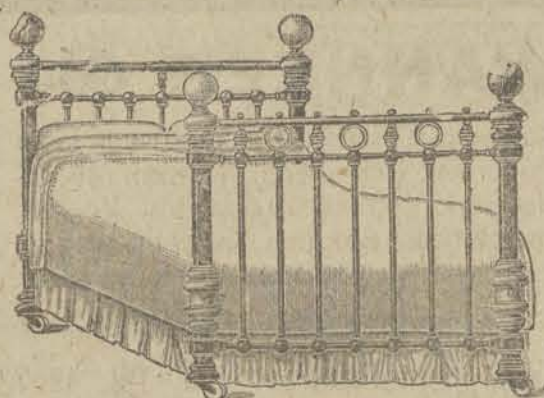
6. Koloniaal Weekblad. Ons weekblad trekt te weinig lezers. Het moet meer verspreid worden ook en niet het minst onder hen, die geen lid zijn van de Vereeniging. Dit zou kunnen geschieden door colportage op de manier als zulks gedaan wordt met „Het Leven”. De inhoud moet belangwekkend zijn. Het blad moet ook door personen die met Indië onbekend zijn gelezen worden. Het moet behelzen vaste rubrieken, door bekwame deskundigen geschreven en die met

Th. A. A. SIMONIS,

GROENMARKT 34, over de Prinsestraat.

TELEFOON 2535.

DEN HAAG.

Specialiteit in BEDDEN.

Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.

Magazijn gesloten van half een tot twee uur.

Betrekking gezocht.

Indië bij Stoomv. Mij. Bank, Spoor, Tram, Cult. Handel enz. door JONGMENSCH, 24 j. in Dec. kunnende vertrekken. Spreekt en schrijft Fransch, Maleisch, Javaansch, Boegineesch. Op de hoogte van dubb. boekh., handelsrek., steno en mach. schrift. Was reeds 1 1/2 jaar in Brussel op kant. Ind. Cult. Ondern. werkz. Brieven lett. S. S., van Galenstraat 16, Den Haag.

Chirurgische Instrumentenfabriek

Y. H. LOTH & STÖPLER

Directeur: H. STÖPLER

TRANS 1-UTRECHT

UITRUSTINGEN

voor H. H. DOCTOREN

Complete Installaties

voor Hospitalen

Fabrikante: Nord Compressor

110

N. van Dooren & Cie

Modes en Bontwerken

174

's-Gravenhage
Plaats 20

Amsterdam
Utrecht

THE PH. VAN OMMEREN CORPORATION OF NEW-YORK

New York, San Francisco (Cal.),

42 Broadway.

64 Pinestreet.

belast zich met:

Expeditie :: Assurantie
Opslag van goederen, enz. enz.

Eigen Opslagplaatsen te OAKLAND (San Francisco)

Nadere inlichtingen worden gaarne
verstrekkt door

150

PHS. VAN OMMEREN, Rotterdam.

Laat Uwe woning Electrisch Verlichten

(hetzij voor eigen rekening of voor
rekening der Centrale)

bij de

N.V. Electro-Technisch Bureau

v.h. W. HAAXMAN & Co., 108

gevestigd te AMSTERDAM, Singel 176.

Bijkantoren: DEN HAAG, Piet Heinstraat 29.

NIJMEGEN, Ziekenstraat 2.

ZEIST, 2e Dorpsstraat 32a.

INGENIEURSBEZOEK GRATIS.

graagte worden ingekeken. Wat die rubrieken betreft werd verlangd:

Weekoverzicht. Beknopt overzicht van de gebeurtenissen gedurende de afgelopen week in Oost- en West Indië en daarbuiten.

Persoverzicht. Korte uittreksels uit couranten en tijdschriften in den geest als nu reeds gegeven wordt.

Propaganda. Al wat op dit gebied valt mede te deelen. Plannen van medewerkers. Prijsvragen, enz.

Vertalingen. Aantrekkelijke vertalingen van inheemsche letterkundige producten van den Indischen Archipel (zie ook onder „Populaire literatuur”).

Inlichtingen. Al wat strekken kan om het volk bekend te maken met wat er op het gebied van handel, cultuur en industrie voorvalt. Ontwikkeling van hulpbronnen, nieuwe cultures en industrieën, bevordering van inlandsche nijverheid, veredeling van de vruchtenteelt, enz.

Wat ieder moet weten. Mededeelingen die er op gericht zijn ons volk meer vertrouwd te maken met het leven en streven in Oost- en West-Indië, zoowel van Europeanen als van inboorlingen. Wetenswaardigheden uit de geschiedenis van land en volk.

Wederzijdsche economische belangen. Aanmoediging van relaties. Aantooning der mogelijkheid van uitwisseling van producten. Aansporing tot persoonlijk onderzoek en kennismaking.

Overzicht van vreemde koloniën. Berichten in den geest als nu reeds in het weekblad verschijnen.

Nuttige wenken. Raadgevingen voor personen die naar Indië willen. Adressen. Berichten omtrent vacatures, de vooruitzichten, enz.

Vragenbus. Openstelling van gelegenheid om inlichtingen in te winnen, wisseling van denkbeelden.

Overigens ware het weekblad wat zijn vorm betreft, in te richten volgens bijgaand model.

7. Om de kosten van deze en andere propaganda te bestrijden ware de contributie der leden te verhoogden tot f 5.— per jaar.

Overigens mag verwacht worden, dat de voorgestelde grootere verspreiding van het blad en zijn meer aantrekkelijken vorm de inkomsten der Vereeniging zullen ten goede komen.

Uit de hieronder voor te stellen verdeling van de contributie zal blijken dat er eventueel voor het weekblad een beduidend grootere som zal beschikbaar komen.

Lezingen. De bedoeling is, dat niet, zoals tot dusver, de afdelingen zelf uitmaken wanneer en door welke personen voordrachten zullen gehouden worden. Thans geschieden die lezingen slechts in het bijzonder om de leden, meest met Indië voldoende bekende personen, tevreden te stellen. De belangen welke onze Vereeniging voorstaat vorderen echter, dat vooral propaganda worde gemaakt buiten de afdelingen, op plaatsen waar het publiek nog te weinig van de Koloniën weet.

Hier toe dient een veel grooter aandeel in de contributie dan nu wordt afgedragen, worden beschikbaar gesteld. De afdelingen zouden dan voor lezingen alleen de advertenties en uitnodigingen, een enkele maal wellicht een gedeelte van de zaalhuur, te bekostigen hebben.

Wordt de contributie gesteld op f 5.—, dan ware deze zoo te verdeelen, dat aan het Hoofdbestuur wordt afgedragen: van de eerste 25 leden f 3.50, van de volgende 75 leden f 4.— en van de meerderen f 4.50. Met dien verstande, dat ook van contributies die meer dan f 5.— bedragen, niet meer dan resp. f 1.50, f 1.— en f 0.50 door de afdelingen wordt teruggehouden.

Naar dien maatstaf zou een afdeling met 25 leden afdragen aan het Hoofdbestuur:

25 x f 3.50	f 87.50	
voor administratie behouden		
25 x f 1.50	„ 37.50	f 125.—
Een afdeling met 100 leden zou afdragen		
25 x f 3.50	f 87.50	
75 x f 4.—	„ 300.—	f 387.50
en behouden:		
25 x f 1.50	f 37.50	
75 x f 1.—	„ 75.—	„ 112.50
		f 500.—

De afdeling 's-Gravenhage, die op het einde van het afgelopen jaar 772 leden telde, zou afdragen:

25 x f 3.50	f 87.50	
75 x f 4.—	„ 300.—	
672 x f 4.50	„ 3024.—	f 3411.50
en behouden:		
25 x f 1.50	f 37.50	
75 x f 1.—	„ 75.—	
672 x f 0.50	„ 336.—	„ 448.50
		f 3860.—

Daar de afdelingen in hoofdzaak alleen hare administratie zouden te bekostigen hebben, blijven er zodoende genoeg middelen over voor haar, terwijl het Hoofdbestuur de beschikking krijgt over een ruim bedrag, hetgeen in staat stelt krachtige propaganda te voeren door het Weekblad, voordrachten en andere middelen.

Zelfs indien de leden voor hun f 5.— per jaar niets anders kregen dan een goed verzorgd, belangwekkend weekblad, zou die contributie reeds wel besteed mogen genoemd worden.

Om nog even op de afdeling 's-Gravenhage terug te komen, valt het in billijkheid niet te ontkennen, dat de f 3355.09, waarover die afdeling in 1918 de beschikking had, nuttiger had kunnen zijn besteed dan blijkens het in het Weekblad van 13 April j.l. opgenomen verslag gedaan is.

Ter voorkoming van ledenverlies ware de verhoogde contributie voor de oude leden pas in te gaan met 1921.

8. **Filmavonden.** De films van het Koloniaal Instituut, waaronder er zijn die heel mooi zijn, hadden overal waar ze vertoond werden, groot succes. Door zooveel mogelijk Indische bioscoop-avonden te geven, zal de belangstelling voor Indië zeer toenemen. Er zijn weinig hulpmiddelen, die zoo zeer als deze levende beelden aan het doel: de menschen het leven in Indië, de cultures enz., aanschouwelijk voor te stellen, beantwoorden.

9. **Propaganda.** Sommige vereenigingen hier te lande maken met goed gevolg gebruik van de diensten van een of meer propagandisten, die zich speciaal wijden aan het werven van leden, het stichten van afdelingen en het houden van voordrachten. Hij die zich daarmee belast, moet zich door studie en het lezen van couranten en tijdschriften gestadig op de hoogte houden. Zijn salaris zou kunnen bestaan uit de contributie voor het eerste jaar van elk door hem aangeworven lid.

10. **Populaire literatuur.** Er wordt in Nederland weinig of geen propaganda gemaakt door verspreiding van producten uit de inheemsche literatuur der Koloniën, zooals dit op zoo praktische wijze geschiedt in het buitenland. Om de volksziel te leeren kennen, het ontstaan en de ontwikkeling van de tegenwoordige beweging onder de bevolking in Indië te doorgronden, is het noodig bekend te raken met de literatuur, die de zuiverste uiting van de volksziel is. Hiertoe zullen de hier bedachte vertalingen dienen.

11. **Tentoonstellingen.**

1. Door de jaarvergadering onzer Vereeniging van 1912 werd op voorstel van den heer Polak besloten „Het Hoofdbestuur te machtigen een aantal invloedrijke personen uit te noodigen de voorbereiding „eener groote koloniale tentoonstelling in Nederland „ter hand te nemen.”

In de jaarvergadering van 1914 werd door den voorsteller op de zaak terug gekomen. Het schijnt echter, dat het plan geen gevolg heeft gehad.

Nu de oorlog gedaan is acht men den tijd gekomen, het plan weder op te vatten. De propaganda-commissie is bereid de in 1912 aan het Hoofdbestuur gedane opdracht over te nemen.

Met een *blijvende tentoonstelling* heeft men op het oog het bijeenhouden van uit de groote expositie afkomstige voorwerpen in eenig lokaal en die telkens met nieuwe zaken aan te vullen, zoodat er een permanente gelegenheid (geen museum) ontstaat om zich op de hoogte te houden.

P. J. VEELO & Z^{NEN}
DEN HAAG
 Lange Houtstraat 15^a :: Tel. H. 6655

.. WONING ..
INRICHTING

Behangerij   Stoffeerderij

WANNEER GIJ
 Dames- of Heeren-Kleding wilt laten Oppersen, Repareeren, Keeren, Moderniseeren, Vermaken, opnieuw Voeren, onzichtbaar Stoppen, kortom wat gij maar wilt, ga dan naar een solied adres.

Kleermakerij „UNICUM”
 Anna Paulownastraat 30a, Tel. 4947
DEN HAAG

staat geheel tot Uw dienst en bepaalt den prijs vooruit.

Zuid-Hollandsche Brood en Beschuitfabriek

WALDORPSTRAAT 16—22
 's-GRAVENHAGE   TELEF. 1163

Beveelt zich bij Uwe Leden aan.

Behalve GOED BROOD wordt U een dividend van 5 % gewaarborgd.

Het Fotografisch Atelier van A. M. A. SUSAN
 is alleen gevestigd
 Regentesselaan 108, hoek Regentesseplein
 TELEFOON 6757.
 Men lette op het juiste adres.

INDISCHE UITRUSTINGEN
 VOORDEELIGST ADRES.

AU BON MARCHE
 A. DE VRIES & ZONEN
 AMSTERDAM
 ROTTERDAM
 DEN HAAG
 UTRECHT
 BAARN

Adverteeren doet verkoopen.

Daar naast werd het denkbeeld geopperd, bij het Bestuur van de Jaarbeurs te bewerken, dat aldaar elk jaar een aanzienlijke ruimte voor Oost- en West-Indië worde beschikbaar gesteld.

2. Als voorbeeld van wat hier bedoeld wordt, kan ook dienen de tentoonstelling welke van 5—12 April gehouden werd bij de firma Dake en Zoon, Damrak te Amsterdam, vanwege de Commissie voor den Nederlandschen Zuid-Afrikaanschen handel (zie bijliggende advertentie uit het Handelsblad). Zulke exposities trekken veel aandacht.

12. Met verwijzing naar Uw schrijven van 28 December Ao. Po. deel ik U ten slotte mede, dat de heer Mr. H. J. Boelen te Amsterdam op ons verzoek zich bereid verklaard heeft in de Propaganda-Commissie zitting te nemen en de heer L. D. Petit, eveneens te Amsterdam, welwillend heeft op zich genomen, de Commissie als secretaris bij te staan.

Hoogachtend,
Th. BRONDGEEST.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

De Heerendiensten.

„Ze staan nu een keer in een zeker blaadje, de heerendiensten en het is te voorzien dat ze binnen zekeren tijd geheel zullen verdwenen zijn. Vooral op aandringen van een zeker zoogenaamd ethisch deel der politici, die nog niet kunnen inzien, dat in een bepaald stadium van economische ontwikkeling persoonlijke diensten voor een nog weinig ontwikkelde bevolking wenschelijker en gemakkelijker te dragen zijn dan een belasting. Nog afgescheiden van de noodzaak van heerendiensten voor de openlegging van bepaalde streken,“ aldus de *Delhi Crit.*, waar ze bespreekt de memorie van toelichting op de ontwerp-ordonnantie tot het heffen van een hoofdgeld ter vervanging van de heerendiensten in de Buitenbezittingen.

Dit jaar zullen de heerendiensten op Billiton worden afgeschaft en in 1920 op Banka. De voor Billiton geldende ordonnantie is zoodanig gesteld, dat ze geleidelijk ook voor andere gewesten van de Buitenbezittingen van toepassing kan worden verklaard.

De regeling is bedoeld voor die streken, waar de bevolking vrijwillig en algemeen de heerendiensten afgekocht heeft en dus getoond heeft betaling te verkiezen boven het verrichten van persoonlijke arbeid, zooals dat het gevolg is in de Zuider- en Oosterafd. van Borneo, gedeelten van de Lampongs, de afd. Padang en een groot deel van de Oostkust van Sumatra.

Voor zulke streken komt het bestuur op een zilverder financiëlen basis door oplegging van een hoofdgeld.

Voor streken, waar slechts een klein deel der bevolking aan afkoop de voorkeur geeft, blijft de afkoopregeling van 1918 van kracht, waaruit tevens blijken kan, wanneer de tijd gekomen zal zijn voor invoering van het hoofdgeld.

In andere streken, waar de bevolking de voorkeur geeft aan persoonlijke diensten, z. a. op Bali en Lombok en in verschillende afdelingen ter Westkust zal nauwkeurig nagegaan moeten worden, wanneer de afkoopregeling toegepast kan worden.

Mocht de bevolking algemeen willen afkopen, zonder dat de draagkracht toelaat de benodigde som in haar geheel op te brengen, zoo zou toch een hoofdgeld ingesteld kunnen worden met bijpassing van het tekort uit 's Lands middelen.

Afkoopregeling noch hoofdgeld zullen toegepast worden, waar vrije arbeiders niet dan tegen bijzonder hoge loonen en in onvoldoende mate te krijgen zijn, zooals in Djambi en een groot deel van Palembang, daar dit gebrek aan arbeiders als regel wijst op behoorlijke draagkracht of op gemakzucht of tegenzin der bevolking in loonarbeid.

„Het wil ons voorkomen, dat de Regeering in deze zienswijze een buitengewoon helder inzicht verraadt, een inzicht, dat omtrent de heerendienstplichten in Djambi inzonderheid, niet altijd aanwezig is geweest.“

Voor deze streken zullen de t. z. t. in te stellen locale raden door heffing van belastingen kunnen trachten zich de voor de afschaffing der heerendiensten vereischte geldmiddelen te verschaffen.

Verder zal men streven naar verlichting der heerendiensten door den aanleg en het omleggen van de groote verharde verkeerswegen van de heerendiensten uit te zonderen, terwijl in de Lampongs, Djambi en Palembang bij buitengewone heerendiensten voor aanleg, vernieuwing en zware herstelling aan wegen een tegemoetkoming verleend zal worden van de helft van het plaatselijk koelloon.

Het hoofdgeld zal bepaald worden naar de kosten van vrijen arbeid voor het onderhoud en herstel van wegen, dammen, dijken, waterleidingen, enz., terwijl de regeling zoo plooibaar gemaakt is, dat bepaalde afdelingen, streken, kampong-complexen, ja zelfs kampongs kunnen worden uitgezonderd, in dien bepaalde omstandigheden daarvoor aanwezig zijn.

Opleiding van hoofdenzonen.

In „Dingen van Binnen en van Buiten“ bespreekt A. b. r. Exodus bovenstaand onderwerp met betrekking tot de zelfbesturen op de Buitenbezittingen.

Een verstandige eisch acht hij het, dat kinderen van hoofden en daaronder vooral die, welke later zelf als hoofd moeten optreden, een schoolsche opleiding krijgen, mits de daardoor te bereiken resultaten niet te hoog worden gesteld.

De zelfbestuurders zijn nog broeders uit de oude, koloniale doos, die als patriarchen en absolute machthebbers hun onderdanen bestuurden op een wijze, die een rechtstreeksche bevoordeeling van het hoofd, zijn familieleden en hofstoet bedoelde.

Er werd als de meest-gewone zaak gevexeerd en uitgezogen: het land, de bevolking en vooral de bezittingen van de bevolking waren radja poenja of des vorsten.

De kompanie heeft aan deze vorstelijke opvattingen paal en perk gesteld. Het inkomen van den vorst werd vastgesteld en de rest der inkomsten ten bate van land en volk besteed.

Rust, orde en veiligheid, benevens meer of mindere rechtszekerheid, ook tegenover vorst en hoofden ontstond.

De bemoeienis met de Zelfbesturen is echter van te korten duur. De hoofden zijn in hun hart nog altijd de oude Adam gebleven. De nieuwe aera moet door de jongere generatie ingeluid worden. En daarom moeten de kinderen in onze richting worden opgeleid, maar zonder overdrijving, want voor den primitieven kampong- en goenoengman is de adat nog steeds de onaantastbare wet.

Daar het volk slechts bereikt kan worden door de hoofden, moeten deze het contact met hun volk, waarbij de adat zoo'n groote rol speelt, niet verliezen.

Dat is het groote gevaar van het zenden der jongens naar opleidingscholen, waar ze jarenlang in een geheel andere omgeving buiten hun volk blijven, waar ze andere eischen aan het leven leeren stellen en hogere behoeften krijgen, de bevolking ver vooruit raken en meer of min vreemdelingen worden onder hun eigen volk.

Als Pa nog een ouderwetsche rooverhoofdman geweest is, die het liefst ten oorlog of op veediefstal uittrok, zijn onderdanen zoo noodig liet doodslaan en aan alle beschaving een broetige dood had, die in het eeuwenoude vuil en stof en rommel van zijn adawoning troonde, zijn ringgits en poesaka in welgesloten en geheimzinnige kisten bewaarde en de printa's van de kompanie eerst uitvoerde, wanneer hij hoe-

Een voorsprong
op alle andere merken,
heeft de

Monarch
schrijfmachine
met optel- en
afrekapparaat.

HOOFDAGENTEN
HEYENBROCK HASELAGER & CO
AMSTERDAM-ROTTERDAM
DEN HAAG

Instituut „VAN WIJNGAARDEN“,
Neutrale School voor M.U.L.O. Jongens en Meisjes.
2de Schuifstraat 332 (Duinoord), Den Haag. 188
Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Opleiding voor verschillende examens.
Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.
Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

VAN STRAALEN MONSIEUR & ERKELENS.

WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Leuvehaven 34, Tel. 2456.
Bijkantoor: DEN HAAG, Lloydgebouw,
Piet Heinplein, Tel. 1587
1588 123
Bijkantoor: DEN HELDER,
Hoofdgracht 37, Tel. 83.

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS

LEIDEN - HOLLAND.

Bilkgroenten
Visch, Vleeschwaren
Soepen, Pickles, Jams 13

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

Dans-Kunstonderwijs. Instituut Bazarstraat 1.
L. S. 183
Ik heb de eer U kennis te geven, dat alhier is gevestigd het
Instituut ter bevordering der Lichamelijke opvoeding
in de BAZARSTRAAT No. 1, telefoon—, waar o.m.
Moderne en Klassieke danskunst methodisch wordt
onderwezen.
Volgens rythm.-gymn.: leervorm wordt geoeffend: a.
Zuivere walsvormen — links en rechts. — b. rustiek
Bostoneeren. — c. Stijlvolle menuettes — en — Gavot-
tes als educatievormen, — en d. Americandanses in
genietbare uitvoeringen.
Inschrijving voor het e.k. seizoen kan dagelijks plaats
hebben, terwijl Uwe belangstelling en Uw vertrouwen
ten hoogste zal worden gewaardeerd, door de Directie:
JAC. OUDEGEEST, 1 Bazarstraat.
Instituut Bazarstraat 1. Prospectus op aanvraag.

CRÉATIONS EXCLUSIVES
Broderies hautes nouveautés pour Robes, Manteaux
THÉÂTRE, BAL.
E. H. MERTENS-STRIVALS
DESSINATEUR—BRODEUR
55 Wagenstraat vis à vis Scala, LA HAYE.
Ateliers spéciaux pour boutons sur tissus, découpages points
clairs et plissés.
LIVRAISON EN UNE HEURE! 128

BUNSCHOTEN & DE GOOIJER
HOFLEVERANCIERS 125
Oudegracht 118 w.z. · UTRECHT · Tel. Interc. 174
KLEEDERMAKERIJ.
ORIGINEELE
ENGELSCH
STOFFEN
Indische
Uitrustingen.
Bereizen geheel Nederland.

Piano's, Orgels, Vleugels, Auto-piano's.
PIANO's in huur f 6.— per maand,
desgewenscht in huurkoop, bij
L. C. JACOBI, vh. Chef Firma J. F. CUYPERS,
Regentesselaan 123, bij Reg.pl. 49 SOERABAIJA.
Tel. H. 1403, 's-GRAVENHAGE.
STEMMEN - VERHUREN - REPAREEREN

MEUBELEN
Artistieke ontwerpen
J. P. STRIJBOS
(Leeraar school voor Kunstnijverheid) 98
REGROOTINGEN
ZONDER VERBINDING
N. KUIPER
Ridderstraat 28 - Haarlem - Telefoon 3017

genaamd geen kans zag ze te ontduiken, en als dan de zoon, die zijn ouden Pa opvolgt, een moderne villa laat bouwen met westersche meubels, een auto koopt, die hij zelf chauffeert en zich alleen en zonder gevolg in het openbaar vertoont, dan ontstaat er een kloof tusschen volk en vorst.

En het vertrouwen begint te verminderen in het vaderlijk gezag, dat bij onze bestuursvoering tegenover min of meer primitieve volken nog tientallen van jaren onaangetast moet blijven.

„Juist daarom krijgen allerlei elementen van den ouden stempel, die onze bestuursvoering schadelijk weten voor hun eigenbelang, gelegenheid tot kuisperijen en stokerijen, tot het listige zaaien van ontevredenheid en ontstemming en tot het steeds vergrooten van den afstand tusschen radja en volk en zoodoende ook tusschen ons en het volk. En dat is een gevaar.”

Men verlieze nimmer de geleidelijkheid uit het oog en de eischen van de practijk. Het is verleidelijk „met spoed” een verwestering der hoofden te berekenen, maar de zakelijke practijk brengt meestal een zakelijke teleurstelling.

Een oud hoofd, wiens zoons drie jaar weg waren naar een opleidingsschool, zei eens: „Waarom moeten ze nog meer leeren en nog langer daarginds blijven? Van mij moeten ze nog leeren, wat ze daar niet leeren kunnen, het omgaan met de menschen en het werken met de menschen. Als ik dood ben of als ze reeds een vreemde voor ons geworden zijn, dan kan niemand hun dat leeren. Dan hebben ze den adat vergeten en de bevolking heeft hen vergeten!”

Ontstemming op Bali.

In het *Soer. Hbld.* verschenen een serie artikelen van de hand van den hr. Z e n t g r a a f f, onder den titel „Kiekjes in Bali”. Overvloed van andere stof verhinderde ons om daarop reeds eerder de aandacht te vestigen.

Nu we in deze rubriek juist iets meedeelen over heeren diensten, schijnt het niet ongeschikt om de ontstemming, die op Bali heerscht naar aanleiding van de afschaffing der „pengajahan dalem” diensten naar voren te brengen.

De kwestie der „pengajahan dalem” diensten komt in ruwe trekken op het volgende neer.

Behalve de gronden, welke vroeger het individueel bezit van den vorst waren, had deze ook het beschikingsrecht over gronden, die op den vijand veroverd waren. Hij gaf die gronden uit aan verschillende Baliërs, die daarvoor verplicht waren tot „pengajahan dalem”, d. z. diensten, noodig tot onderhoud der vorstelijke poeri, bij feesten, enz.

Bij den overgang van het gezag over de verschillende landschappen aan het gouvernement, geschiedde dit ook met de vorstelijke privileges, w.o. de „pengajahan dalem”.

Het gouvernement liet echter bij de invoering van het rechtstreeksch bestuur over de verschillende landschappen voorloopig alles bij het oude: zij die ten rechte of ten onrechte aanspraak hadden op de „pengajahan dalem” bleven in het genot daarvan.

Aan een overneming door het gouvernement kon niet gedacht worden, daar dit den toestand zou ontwricht hebben.

Toen eindelijk een regeling getroffen moest worden en de „pengajahan dalem” diensten afgeschaft werden, zij het dan ook tegen een maandelijksche schade-loosstelling aan de oude rechthebbenden, wakte deze beslissing in ruimen kring ontstemming, ook bij hen, die geen recht op die diensten hadden, doch die door het gouvernement gedurende 10 jaren in het ongestoord genot ervan waren gelaten.

Het is dan ook een vraag, die ernstig overweging verdient, of men het recht op die diensten niet geleidelijk had kunnen laten uitsterven.

Het is te veel over het hoofd gezien, dat die diensten hem, die daarop recht heeft, aanduiden als vorst in de oogen der bevolking. En de ontkenning van de vorstelijke aureool is met geen 20 of 40 rijksdaalders per maand goed te maken.

Hoe de echte Baliër, de man van den ouden stempel denkt over die handeling der Regeering, blijkt het best uit de houding van den ouden regent van Bangli, die op de ontkenning der pengajahan dalem-diensten doelend, een officier vroeg: „Als u geen pradjoerits meer heeft, is u dan nog officier?”

Deze regent heeft dan ook steeds vierkant geweigerd een cent van de maandelijksche schade-loosstelling te ontvangen.

Sterker nog kwam zijn ontevredenheid uit, toen bij de bekende zware aardbeving veel poeris ingestort of beschadigd waren en het gouvernement aan alle poenggawa's de getaxeerde kosten van herstel of wederopbouw uitbetaalde.

De regent van Bangli weigerde beslist de som aan te nemen. De bestuursambtenaren hechten aan de bestaande ontstemming niet veel waarde, daar het volk democratisch is en zich ondanks zijn eerbied voor de oude vorsten niet in gevaarlijke avonturen zal laten meeslepen.

Er is geen enkele reden aan te nemen, dat het bestuur het niet bij het rechte eind heeft, doch dan rijst toch de vraag, of het uit een oogpunt van practisch beleid wel verstandig te noemen is, dat men als tegenwicht tegen een begrijpelijke ontstemming, die voorkomen had kunnen worden, gaat rekenen op die democratische macht.

„Het zou ons mooier en beter lijken, als men alle redenen tot billijke, althans zeer verklaarbare ontstemming bij de hoofden voorkwam en tevens den democratischen geest der massa trachtte te doen winnen aan kracht en beteekenis, ten einde hem eventueel aan te wenden in het zeer duidelijk belang van het volk zelf, en niet tot verdrijving van door onze maatregelen opgeroepen schaduwen.”

Suriname.

Een vriendelijk lezer van het „Koloniaal Weekblad” zendt ons een uitknipsel uit „De Controleur” van 18(?) Juli. De Amerikaanse milliarden worden een cauchemar voor sommige Nederlanders. „De Controleur” neemt het in ons vorig nummer besproken stuk van Mr. Willinck over en plaatst daaronder het volgend naschrift der redactie:

„In „De Controleur” is al enkele malen de idee van verkoop van een deel onzer koloniën in de West b.v. een paar eilanden in, onder of boven den wind bepleit. Naar wij vernemen, komt de Bond van Belastingbetalers met hetzelfde denkbeeld aan. Als men weet, dat de Vereen St. v. Amerika alleen voor Curaçao en Bonaire al 5 milliard hebben geboden, begrijpt men, dat hier werkelijk zaken te doen is. Niet alleen zouden wij onze crisisschuld kunnen aflossen, maar ook hadden wij nog geld genoeg, om flinke bedragen in nieuwe ondernemingen te steken.

Onder dit Ministerie zal inmiddels niet veel van verkoop komen. Maar als over drie jaar eens een minder fel nationalistisch kabinet de teugels in handen houdt, zal de transactie gemakkelijker tot stand komen. Overigens lijkt ons de tijd tot verkoop op dit moment niet zoo heel geschikt.”

Toen wij voor het eerst hoorden van den „Bond van Belastingbetalers” dachten wij: kijk, zoo iets heeft men in het beroemde „buitenland” toch niet; menschen, die een bond vormen om hun belastingen zonder morren te betalen, die misschien zelfs een zekeren wellust gevoelen bij het brengen hunner penningen naar den fiscus!

De oorlog heeft wel eigenaardige toestanden ten gevolge gehad, maar zulk plichtbesef is toch eenig, hoewel verklaarbaar, gezien den ernst der tijden en den nood der schatkist.

Wij hadden juist een merkwaardig boek van Jean Finot gelezen: „Saints, initiés et possédés modernes” en borduurden verder: „Bond van Belastingbetalers”, weer een nieuwe soort van bezeten; zeker menschen, die onmatig veel geld verdienen hebben en zich daardoor bezwaard gevoelen. Een eigenaardig verschijnsel blijft het.

En daar op eenmaal opent „De Controleur” ons de oogen. Die Bond is een vereeniging van menschen, die hun belastingen wel willen betaald zien... maar door een ander. Nu, daar valt wel iets voor te zeggen, vooral als die andere de schatrijke en onnozele broeder Jonathan is. De redactie van „De Controleur” weet dat de Vereenigde Staten „alleen voor Curaçao en Bonaire al 5 milliard hebben geboden”. Guldens of dollars?

De Nederlandsche Regeering — althans de vorige, die niet „zoo fel nationalistisch” was — weet

GEBR. HERS

**Tuin-Architecten
JAVALAAN 27
a HILVERSUM a**

**bevelen zich aan
voor Aanleg van
Tuinen en Buiten-
plaatsen a a a a a a**

MAGAZIJN „KEIZERSHOF”

FIRMA SCHADE & OLDENKOTT.
SPIJSTRAAT DEN HAAG VEENESTRAAT

Nieuw ontvangen een prachtige sortering
Printed Shantung,
alsmede **Velveteens, Velours, Velours chiffon,** in
vele kleuren en breedten.

NIEUWENDIJK 194—196 AMSTERDAM.

Wegens likwidatie **ALGHEELE UITVERKOOP**
van alle **Confectiegoederen** als Mantels, Costumes,
Japonnen, Blouses.

N.B. Vooral maken wij U opmerkzaam op de uiterst
lage prijsnoteeringen in onze afdeling Witte Goederen,
waardoor U eene zeldzame gelegenheid tot aanvulling
der linnenkast wordt geboden.

O. J. STUUT, 'S-GRAVENHAGE

CHARLOTTE DE BOURBONPLEIN 28 - TELEF. 5073

Comestibles - Koloniale Waren

UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT ARTIKELEN EN
PRIMA WAREN.

Bediening aan huis zonder prijsverhooging

MAGAZIJN VAN

Heerenhoeden en Pelterijen,

EDUARD PELGER,

Prinsestraat 35 - Den Haag,
Telefoon No. 3902.

M. VISSER,
voorh. A. J. ROBBARD.

Spuistraat 69 - DEN HAAG - Telefoon 5470.

Fabriek en Magazijn van Gouden-, Zilveren en Diamantwerken
REPARATIE-INRICHTING.

Instituut LAURILLARD

OPLEIDING voor verschillende examens en ambten, zooals Staatsinrichting M. O., Staathuishoudk. M. O., Gemeente-administratie, Boekhouden. De opleid. geschiedt ook **schriftelijk** in Nederland en Koloniën met zeer goede resultaten. Prospectus en lijsten met namen en adressen van **vierhonderd en vijftig geslaagden** worden op aanvraag gratis toegezonden door Mr. Dr. I. J. M. LAURILLARD,

Oranjeplein 102 - Den Haag
.. Telefoon 6225 ..

KON. ERK. PITMANSCHOOL
Staatsblad 37.

DEN HAAG, Regentessepl. 26 - Mauritsweg 30, ROTTERDAM

Stenografie, Machineschrijven, Talen, Correspondentie, Boekhouden, Staatsinrichting.

KANTOOR- en HANDELSOPLEIDING.
Directeur-Gen. T. v. D. VEEN.

International Electric en Machine Cy
V/H R. GEERAERTS-REUTER

Licht Kracht Zwakstroom **INSTALLATIËN**

'S-GRAVENHAGE LEIDEN.
Prinsestr. 6a, Tel. H. 8093 Mare 70, Tel. 1118

GEBRS. VLES - LEIDEN
Kleermakerij

BREESTRAAT 177 TELEFOON No. 393

Steeds de nieuwste
Engelsche Stoffen
in groote keuze voorraadig.

Uitrustingen voor Indië

het niet. „De Controleur” wél en misschien ook de Bond van Belastingbetalers. En „De Controleur” schijnt nog verder strekkende wenschen te hebben dan de Bond, die misschien al tevreden zou zijn als oom Sam de belastingen der bondsleden betaalde. Niet alleen wil het blad onze crisisschuld door de Vereenigde Staten doen aflossen, maar het wil daarna nog geld genoeg hebben om flinke bedragen in nieuwe ondernemingen te steken. Wie die „w ij” zijn, die dat geld aldus zouden gebruiken is niet erg duidelijk.

Op dit moment lijkt de tijd tot verkoop het blad niet zoo heel geschikt. Waarom? Moet men wachten tot broeder Jonathan nog wat onnoozeler is geworden?

L'appétit vient en mangeant. In de „Haagsche Post” van 26 Juli somt P. L. Reyst op wat wij zool met de milliarden kunnen doen. We willen onzen lezers de lijst niet onthouden:

„Lo. Verlaging prijs der consumptie-artikelen. 20. Oplossing woningvraagstuk. 30. Verlaging spoorwegtarieven. 40. Afschaffing porto voor brieven, drukwerken enz. 50. Intensiever exploitatie der mijnen. 60. Heideontginning op groote schaal. 70. Electricificatie der spoorwegen. 80. Uitbreiding spoorwegnet, om nog van andere maatregelen niet te spreken.”

Spot? Neen, bittere ernst. De heer Reyst — he er, want een vrouw verkoopt niet zoo voorbarig de huid — wil „waar toch elke Hollander er belang bij heeft”, de zaak voorbereiden door een volksstemming.

Hoe is het mogelijk, dat de heer Reyst, die in de stad woont waar de Technische Hoogeschool gevestigd is, verzuimt het droogmaken van de Zuyderzee met name te noemen? Hij had zijn lijst ook kunnen uitbreiden met een mooie, moderne gevangenis in elke provincie voor het toenemend aantal schavuiten van diverse plumage in patria, en met een paar krankzinnigengestichten voor de opnemng van de „belastingbetalers”, die ondergebracht zullen moeten worden wanneer de Vereenigde Staten verklaren, dat de tijd voor het verkwaselen van koloniën voorbij is.

Gelukkig heeft de „Haagsche Post” ook een plaats gegeven aan het zeer sympathieke stukje van den heer M. R. H. Calmeyer te Doesburg. Maar de „Haagsche Post” moest meer doen. Ze moest een van hare kostbare bladzijden aanwijzen voor het overnemen van het stuk over den verkoop van Suriname in ons nummer van 24 Juli. Of wil ze dat niet, dan zouden wij haar toch in overweging geven het voortreffelijke stuk in de „Haagsche Post” van 23 November 1918 nog eens te plaatsen, nu de razernij van het azen op milliarden weer om zich heen grijpt.

In het belang van Nederland moet er aan dat domme geschrift een eind komen. Beseft men dan niet, waarop het moet uitloopen, als men voortgaat te verkondigen dat ons koloniaal bezit te groot is? Maakt het hunkeren naar andermans geld de menschen blind? Hebben wij te veel koloniën dan zijn er wel mogelijkheden die zoo vriendelijk willen zijn ons daarvan te ontlasten, en wie verzeker ons, dat het juist onze koloniën in de West zijn, die zij zullen begeeren?

De „Haagsche Post” eindigde haar bovengenoemd stuk met deze woorden: „Als wij de macht of de kracht derven Suriname of welke andere kolonie ook recht te laten wedervaren, dan moeten wij haar vrij geven; en wij gelooven dat, in weerwil van het recente voorbeeld der Deensche Antillen, Amerika en Engeland ons dit zouden voorhouden indien wij hen met een voorstel benaderden. Bovendien, zooals wij reeds eenige maanden geleden te kennen gaven, een der middelen om onze zware staatsschuld baas te blijven ligt in hare belangrijke vergrooting ten einde flinke sommen te krijgen voor intensieve ontginning van al onze koloniën. Van het met schuld beladen landgoed moet niet een braakliggend deel worden verkocht ten einde de hypotheek af te lossen; de hypotheek moet worden vergroot ten einde de onontgonnen stukken productief te maken. Dan zullen wij den last der hypotheek met gemak kunnen dragen, en haar betrekkelijk spoedig geheel kunnen delgen.”

En wij voegen er bij: de wereld, die dringend behoefte heeft aan grondstoffen en voedingsmiddelen, zal dat productief maken van ons eischen als een plicht.

Alleen door de honderden millioenen Europeesch en Noord-Amerikaansch kapitaal zijn de republieken van Zuid- en Middel-Amerika tot ontwikkeling gekomen. Is het niet onredelijk te verwachten, dat onze West-Indische koloniën zich zullen ontwikkelen zonder de hulp van het van buiten komende kapitaal? En dit proces moet ingeleid worden door het Nederlandsche kapitaal, dat Java en Deli tot bloei gebracht heeft. Men moet niet toezien, dat het Noord-Amerikaansch kapitaal de hulpbronnen tot ontginning brengt. De Nederlandsche ondernemingsgeest heeft hier een te lang verzuimden plicht te vervullen.

„Suriname” van 3 Juni maakt melding van een nieuwe landbouwonderneming, die voorbereid wordt door den heer T. h. K a m p h e r b e e k, gepensionneerd Surinaamsch ambtenaar, die daartoe een zestal maanden in Suriname heeft vertoefd. Hij werd uitgezonden door een Hollandsch-Belgisch syndicaat, gevestigd te 's-Gravenhage, dat met een kapitaal van f 3.000.000 de zaken zal aanpakken.

In de eerst plaats zullen rijst, maïs, pinda en aardvruchten worden aangeplant en zal geleidelijk de aandacht aan kokosnoten, sinaasappelen, enz. worden geschonken.

Als terrein van werkzaamheid is de Para gekozen en men is voornemens als werkkracht te gebruiken de daar gevestigde Creolenbevolking, die verklaard heeft daartoe bereid te zijn. Met belangstelling wachten wij deze interessante proefnemng af.

* * *

Men schrijft uit Boven-Para aan „De West” van 13 Juni o. m.:

Peperpot, een onderneming aan de Boven-Suriname, die in de laatste jaren herschapen is in een bloeiende koffionderneming, levert het beste bewijs, dat, met kapitaal en oordeelkundig werken, de landbouw in de kolonie met winst kan worden uitgeoefend.

Nu is een andere onderneming aan den anderen oever van de Suriname, t. w. de plantage Boxel, op weg de creditwaardigheid van de kolonie in het moederland te verhoogen.

Sedert de plantage voor 4 jaren geleden in handen gekomen is van den nieuwen eigenaar, die over kapitaal kan beschikken en die de zaken flink heeft laten aanpakken, is zij thans een onderneming geworden, die er wezen mag.

Bij den aankoop waren er pl. m. 200 akkers cacao — onvoldallig — aanwezig, in korten tijd is het alles in de beste orde gebracht en niet minder dan 250 akkers werden met Liberia-koffie beplant. En er wordt steeds uitgebreid.

* * *

„De West” van 20 Juni schrijft:

Wij hebben dezer dagen smakelijke bacoven-vijgen gegeten. Voor de bereiding daarvan zijn eenige aanwijzingen gegeven door den heer Kruiseman, die hier kwam met de commissie van 't Studie Syndicaat. De al te zoete smaak, die men vroeger wel eens waarnam, is hier vermeden. De heeren van het Studie Syndicaat hebben eenige kistjes van het product medegenomen. Zoodra de omstandigheden het toelaten, hoopt men den uitvoer van bacoven-vijgen te hervatten. De prijs in Suriname is ongeveer 40 cents per kilogram.

* * *

De redacteur van „Suriname”, de heer H. J. van Ommere n, deelt mede, dat hij de redactie van het blad neerlegt wegens gezondheidsredenen. Den 1en Juli treedt de heer P. A. M a y op als verantwoordelijk redacteur.

* * *

In „De Nieuwe Courant” van 23 Juli vraagt een inzender of het — in verband met het bericht dat wel een vijf millioen Duitschers naar Zuid-Amerika zouden emigreeren — geen overweging zou verdienen emigratie uit Duitschland naar Suriname te bevorderen. Wij raden den inzender aan in de „Encyclopaedie van Neder-

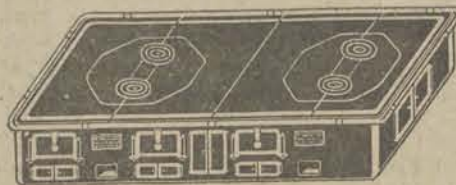
HOFLEVERANCIERS.

Wed. H. RAHDER & Zoon
Wijnhandelaren

Filiaal:	Hoofdkantoor:	Filiaal:	Filiaal:
's-Gravenhage	Amsterdam	Arnhem	Gorinchem
Heemskerckstr. la	Binnenkant 25	N. Plein 15	O. Vischmarkt
Tel. H. 3493.	Intero. Tel. 389.	Tel. 280.	Tel. 61.

Prijscouranten worden op aanvraag gaarne toegezonden.

Voor Export speciale conditiën.

Fa P. J. MEIJS & Zoon
Hofleveranciers

Wassenaarsche-
straat 1, 3, 5,

Fabriek van 144
FORNUIZEN
met toebehooren
voor Hotels,
Restaurants,
Gestichten, enz.
SCHEVENINGEN
Telef. interc. 465

American Hotel - Amsterdam

Hotel en Café-Restaurant le Rang. 151

Schoonste Ligging - Moderne Inrichting
Electrische Verlichting - Centrale Verwarming
Electrische Personenlift
Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen

A. W. VOLMER, Directeur.

Tel. Interc. 4737.

Code 5th Edition A. B. C.

Hotel-Café-Restaurant „SUISSE”
Amsterdam 152
72 Kamers. Badkamer op iedere Etage.
Centrum der stad. Dir. H. P. ALBERTS.

HOTEL-PENSION PHILADELPHIA

LEIDSCH EKADE 94, tegenover het Leidsche Boschje.
AMSTERDAM - TEL. Z. 3275.

Zeer aanbevelenswaardig voor Indische Families.

DAGELIJKS RIJSTAFEL.
INDISCH EN EUROPEESCH RESTAURANT.
KAMERS MET EN ZONDER BADKAMER.
Lift. Centr. Verwarming

Pension FRISIA 102
Jan van Goyenstraat 47 - NIJMEGEN
Pension vanaf f 4.- per dag.

Grand Hotel Pension „DE NIEUWE KROON”

voorheen BLOEMINK 66

APELDOORN.

De meest bekende inrichting ter plaatse

Directeur-Eigenaar H. VAN WIJK,
voorheen Directeur Hotel van Wijk, Singapore.

„DE BIJENKORF”
:: Lunch- en Tearoom ::
Koude- en Warme Schotels 153
WAGENSTRAAT 45 DEN HAAG

Het meest aan te bevelen
INDISCH RESTAURANT

LAAN VAN MEERDERVOORT 68, DEN HAAG

Dagelijks geopend van 12 tot 9 uur.

Uitsluitend Indische Tafel.

163

Directeur: J. VAN GEEMERT.

Parkhotel
van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes. 170
EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL
Centrale Verwarming, Electrisch Licht, Baden,
Rustige ligging.
Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf.

Hotel VAN DEN ABEELN
SCHEVENINGEN

Het geheele jaar geopend.

Centrale Verwarming - Lift en Baden - Matige prijzen

Aanbevelend, P. ENGELS.

175

landsch West-Indië" het artikel „Europese Kolonisatie", van de hand van Prof. Mr. D. van Blom eens na te lezen. Misschien vindt hij daarin het antwoord op zijn vraag.

Curaçao.

Wijziging van het Regeeringsreglement.

De Regeering heeft een ontwerp ingediend tot wijziging van het Regeeringsreglement, ten einde „buiten twijfel te stellen, dat het bestuur over meer dan één der eilanden (behalve Curaçao) in handen van één gezaghebber kan worden gelegd, welke toestand, zooals men weet, feitelijk reeds zijn beslag gekregen heeft op de Bovenwindsche eilanden. Benoeming en ontslag van deze ambtenaren wordt bovendien aan den Gouverneur overgedragen. „De bestaande regeling heeft in hare toepassing ertoe geleid", aldus de M. v. t., „dat de gezaghebbers vaak langer dan wenschelijk was de hun bij hunne benoeming door de Kroon aangewezen standplaatsen bleven behouden. Tijdige overplaatsing in andere werkzaamheid zal thans mogelijk worden, zonder dat het opperbestuur, dat de aangelegenheid doorgaans minder goed dan de Gouverneur kan beoordeelen, moet ingrijpen."

De Tweede Kamer heeft in haar Verslag instemming betuigd met deze regeling, maar vroeg nader ingelicht te worden omtrent de voorgestelde afschaffing van de door den gezaghebber af te leggen eeden.

Het verwondert ons eenigszins, dat van deze gelegenheid niet is gebruik gemaakt, om ook art. 17: „de Gouverneur mag zonder verlof der Koningin de kolonie niet verlaten", te wijzigen. Wij hebben n.l. wel vernomen, dat deze bepaling een hinderpaal is voor dienstreizen per stoomgelegenheid via andere koloniën naar de Bovenwindsche eilanden.

De kolonie ten voorbeeld aan het moederland.

De Curaçaosche Courant van 30 Mei l.l. heeft onze aandacht gevestigd op een artikel in het Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie, van 5 April 1919, dat ons ontgaan was. Wij vinden aanleiding hierop terug te komen, nu in de laatste vergadering der Juristenvereniging door Mr. van Slooten (bovenstaand artikel is van v. S.) almede de lof gezongen is van het nieuwe Curaçaosche procesrecht, waarover men ook een en ander vindt meegedeeld in de Juni-aflevering van De West-Indische Gids. v. S. schrijft dan in het Weekblad:

Het „Publicatieblad van de Kolonie Curaçao" behoort ongetwijfeld niet tot de meestgelezen bladen van Nederland. Ware het anders, dan zou voorzeker het K. B. van 6 Juli 1918, No. 72, houdende wijziging van de rechterlijke macht en van de rechtspleging in burgerlijke en strafzaken, niet nagelaten hebben onder de juristen hier te lande groot opzien te baren. Daarin toch wordt, voor het burgerlijk proces, 1o. de verplichte vertegenwoordiging afgeschaft; 2o. het verplichte schriftelijk proces aan kant gezet; 3o. de rechterlijke lijdelijkheid geheel opgedoekt, om van allerlei andere gewichtige en principieele afwijkingen van het Nederlandsch-Fransch proces niet te gewagen. Denkt eens: de rechter brengt de zaak op de rol, geeft partijen de noodige voorlichting, ondervraagt hen, maakt hen opmerkzaam op de rechts- en bewijsmiddelen! Het klinkt als een sprookje!

Er zijn hier te lande zeer velen, die sinds langen tijd van oordeel zijn, dat het Nederlandsch procesrecht hervormd moet worden, en onder hen bevindt zich een groot aantal aanhangers van de beginselen, die thans zijn opgenomen in het publicatieblad van gindsch heet en droog eiland. Hunne wenschen hebben geen kans op verwezenlijking, al zijn ze neergelegd in fraaie en degelijke rapporten van commissies. Een man als Drucker, die niet moede is geworden van aanhoudende en doorzettende propaganda voor zijne, nu Caraïbische, idealen, heeft op dit gebied geen enkel succes van beteekenis kunnen behalen. Dit lijkt thans vreemd. Want, wat nu werd gemaakt voor West-Indië, is toch ook Nederlandsch werk, ontworpen en uitgevoerd op enkele meters afstand van de vertrekken, waarin een nieuwe regeling van onze burgerlijke rechtsverordering op touw kan worden gezet. Men zou zoo meenen, dat nu het werk eenmaal verricht is, de denkbeelden behoorlijk in wet-vorm zijn gebracht, er niets in den weg staat voor een Nederlandsch wetsontwerp.

Wanneer ik zoo hier en daar eens vraag, wat de oorzaak mag zijn van een verschijnsel als dit, dan krijg ik van verschillende personen, van wier ernst en eerlijkheid ik overtuigd ben, ten antwoord, dat de ware reden van het behoud van ons procesrecht deze is, dat een hervorming in Drucker'schen geest nooit door het parlement zal komen, en dat de Regeering dit weet. In de Kamers zouden te veel stemmen, bewust en onbewust, onvrij zijn door den invloed van de talrijke schare van hen, die door den zuiverenden ragebol zouden worden verdreven uit de profijtlijke spinnewebben, waarin zij de zoekers naar recht en onrecht promiscue opvangen en uitzuigen. Ware het burgerlijk proces materie voor een Koninklijk Besluit, dan ware alles reeds langen tijd anders.

Zou dat waar zijn?

Wij meenen goed te doen met erop te wijzen, dat deze nieuwe regeling in de praktijk nog niet hare deugdelijkheid heeft bewezen, dargelaten, dat de Curaçaosche maatschappij andere eischen mag en

moet stellen dan in Nederland mogen en moeten en ook kunnen gesteld worden.

Intusschen hopen wij later hierover nog wel eens iets te kunnen meedeelen.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De Kloetrap. Verschillende nummers van de *Neratja* zijn voor een belangrijk deel gewijd aan de Kloetrap. In ruim gedrukte grootere letters worden oproepen geplaatst van het door 22 plaatselijke Inlandsche vereenigingen te Batavia opgerichte Comité Derma Keloet (K.D.K.) en het Comité-Isteri-Derma Keloet (vrouwen komitee) tot het algemeen verleen van steun door giften in geld, kleeren, voedsel dan wel artikelen geschikt voor verkoop op de op een nader te bepalen datum te houden fancy-fair. Voor de inzameling van het een en ander zou het Inl. Dames-comité met intekenlijsten rondgaan, het K. D. K. zou ± honderd bussen in de kampongs doen rondgaan. Aan de Imans der masdjids werd verzoekt op Vrijdag 30 Mei en den Vrijdag daarna over de ramp te spreken en de K. D. K. bus te doen rondgaan.

Door den B. I. V. B. (Bataviaasche Inl. Voetbalbond) zouden voor de bijeenzameling van gelden drie dagen achtereen voetbalwedstrijden gehouden worden.

Mededeeling doende van het bijeenroepen eener vergadering door de Sumatranenvereniging „Keroekoenan Anak Sumatra" oppert de redactie het denkbeeld, dat het wel een attractie voor de aanstaande liefdadigheidsbazar zou vormen, indien de vele Sumatranen, die thans te Batavia wonen, er in hun nationale kleederdracht heengingen. Wordt dit ook door de andere rassen van Indië gedaan, dan zou men een goed beeld kunnen krijgen van de eenheid der vele rassen in Indië.

In het nummer van 28 Mei bericht de redactie de toetreding ook van de „Vereeniging Studeerenden Minahassa" tot het K. D. K., en betreurt zij het, dat er nog enkele Inlandsche vereenigingen zijn, die zich nog niet hebben aangesloten.

In de *Sinar Hindia* wordt evenals in nog andere bladen opgenomen de oproep van het Bataviaasche comité om steun voor de slachtoffers van de Kloetrap. Tjondrokoesoemo doet een oproep aan alle Inlanders. Daarbij wijst hij er op, dat Europeanen en Chineezers hunne liefdadigheid getoond hebben. Duizenden guldens werden reeds ontvangen. Alleen van de Inlanders hoort men nog niets.

Broeders, Inlanders, waar wacht gij toch eigenlijk op?, vraagt schrijver. Ik vind, zegt hij verder, dat het uw plicht is, om uw eigen rasgenooten te Blitar naar vermogen te helpen. Dan betoogt schrijver, dat wanneer ieder gemiddeld slechts 50 cent offert — men geeft toch elken avond wat uit aan bioscopen en andere vermakelijkheden — men zeker een bedrag tot in de millioenen zou kunnen opbrengen. Ten slotte verzoekt hij den leiders van de S. I., B. O., en andere Inl. vereenigingen, om dezen oproep ter harte te nemen.

Toko Samoea Ada

Firma H. C. MORSINK Ezn, 80

Hebbemastraat h. P. C. Hooftstr. 30

Amsterdam, Interc. Tel. Z 24.

Ontvangen:

Goalpara
Assam Thee f 2.25 p. pond

Pecco Souchon
f 2.— per pond

Trassie, Kroepoek.

Japansche Soya
per kruikje f 1.65

Prima Stengember

1/1 pot f 7.75

1/2 „ f 4.50

1/4 „ f 2.25

Restaurant VAN DER PIJL
PLAATS 18 :: LA HAYE

MAISON DE PREMIER ORDRE
Livraison en ville et en province

Grand Hotel Restaurant
„Central"

De meest bekende Inrichting der Residentie.

HOTEL PAULEZ
geeft weder dagelijks van 3.30 tot 5.30 uur, zijn bekende intieme
Afternoon-Tea-Concerten
door het ensemble
WILLY HONSBEEK & z

Hôtel „de Oude Doelen"
en
Pavillon „Oude Doelen"
DEN HAAG - SCHEVENINGEN

Restaurant de tout premier ordre.

The Concert - Diner Concert
Soupé Concert

American Bar   Grand Orchestre

Restaurant SAUR, den Haag
Lange Houtstraat, hoek Voorhout.
Dejeuners, Diners, Soupers
Specialiteit voor Visch en Zeeuwsche Oesters

MAISON VAN RIJN
Prins Hendrikstraat 28 - DEN HAAG - Tel. H. 4060

Uitzenden van Dinners
van af 90 cent.

Meermalen bekroond. C. JENNER

Tel. Interc. H 447.

Hotel de Bellevue

Bezuidenhout 15
's-GRAVENHAGE

Maison van Wijk
Obrechtstraat 57 - 's Gravenhage - Telefoon H 2665

UITZENDING VAN DINERS vanaf f 0.90

Speciaal ingericht tot het leveren aan huis van
Dejeuners, Dinners en Soupers.

135 **KOUDE EN WARME SCHOTELS.** J. H. M. KOETS

In een onderschrift wordt de aandacht gevestigd op de motie, aangenomen door de S. I.-vergadering te Semarang op 25 Mei j.l., waarbij in verband met de toenemende armoede der Inlanders een beroep wordt gedaan op de kapitalisten, om zoo spoedig mogelijk een behoorlijke gift te doen voor de slachtoffers van de Kloetramp.

Uit Bandjarredjo (Blijar) ontving de redactie van de *Oetoesan Hindia* een schrijven, waarin waardeering wordt uitgesproken over de verleening van eerste hulp aan de gewonden door de heeren entomologen en den „dokter Ketela” van de fabriek aldaar en wordt in het bijzonder dank betuigd aan den waarnemend administrateur Kakebeke, voor het uitdelen van kleeding, voorts aan het geheele overige Europeesche personeel, machinisten, boekhouders, enz. Ook wordt verteld, dat alleen de echtgenooten der Europeesche employeés naar de veiliger gelegen suikerfabriek Soemberdadi vluchtten; de mannen bleven op aanraden van zekeren hoofdschrijver; de betaling der loonen had als gewoonlijk plaats. Dezelfde schrijver bezwoer een paniek, toen het gerucht zich verspreidde, dat 1 à 2 paal van het fabrieksemplacement een groote bandjir het perceel Sidoredjo had overstroemd. De schrijver raadde tot blijven aan en wist de menschen tot kalmitte te brengen door te zeggen, dat het een loos gerucht was, verspreid door kwaadwilligen met het doel de verlaten woningen te plunderen. Een deel der gerustgestelden ging naar huis terug; de anderen zochten een schuilplaats in de woning van den schrijver.

De Wereld in brand. Een schrijver in de *Oetoesan Hindia* zegt in een artikel getiteld *Doenia Merah* (roode wereld), dat de wereld in brand staat. In Duitschland zijn de *Kromo's* aan het moorden, omdat zij niet langer verdrukt wenschen te worden door de adellijken en kapitalisten. In Boedapest zijn aartsbischop Joseph en eenige oud-ministers door *Kromo* in den kerker geworpen. Ook in Roemenië heeft het Bolsjewikische zaad wortel geschoten en in Korea, Egypte en Britsch-Indië is het volk eveneens aan het moorden gegaan en thans begint het Bolsjewikisme ook bij ons in Indië ingang te vinden.

In Bekasi, nabij Batavia — vervolgt de schrijver — zijn het volk de oogen open gegaan en vraagt om menschenlijke rechten. Soldaten zijn er heen gezonden, om naar men zegt te waken voor de veiligheid. Het kan zijn. Maar zullen de soldaten kunnen waken tegen uitzuiging van de bevolking door de landheeren en hongersnood voorkomen? De wereld staat in brand, wordt wellicht vernietigd. En dan zal er een andere wereld komen, waarin de menschen vrij en gelukkig kunnen leven. Voor de erlanging van rust en geluk moeten wij deze actie beginnen. Geluk moet worden gekocht door (opoffering van) vrijheid. *Met Gods hulp moeten wij overwinnen, wij lieden zijn niet dom en wij zijn niet lam, maar wij weten en zijn sterk.* Opgelet, broeders!

R. M. Noto Soeroto. De redactie van de *Neratja* wijdt een artikeltje aan de familie *R. M. Noto-soeroto*, de zonen van Pangoran Notodiredjo te Djokjakarta, van wie eerstgenoemde de oudste is. De heer Noto-soeroto — zegt de redactie — heeft tijdens zijn langdurig verblijf in Nederland slechts naar algemeene ontwikkeling gezocht; hij studeerde in de rechten, in de medicijnen, bezocht de Krijgsschool zonder eenig diploma te behalen en werd ten slotte dichter, in welke hoedanigheid hij wel naam heeft gemaakt, maar vroeger deden alle Inlandsche studentén vrijwel hetzelfde. Thans echter schijnt er verbetering te komen in dezen min goeden toestand, daar door studentén van den nieuweren tijd hard gewerkt wordt voor de verschillende diploma's. Van de later naar Nederland gezonden jongere broeders van R. M. Noto-soeroto is R. M. Notokoeworo in Indië teruggekomen als dokter en zal R. M. Notodiningrat binnenkort als civiel ingenieur weer keeren, terwijl met hem de eerste Inlandsche meester in de rechten R. M. Gondowinoto naar Indië zal vertrekken. *)

Raden Mas Noto-soeroto — meent de redactie — is zich blijkbaar gaan schamen, dat zijn jongere makers zooveel eerder de titels van meester en dokter behaald hebben en heeft zich daarom weer aan de studie van de rechten gewijd. Zij hoopt, dat R. M. Noto-soeroto zijn heldenafstamming niet vergeten zal en meent, dat het voor de eer der Indische landskinderen niet voldoende zal zijn, dat hij enkel den titel van Mr. behaalt, en verwacht, dat hij zal terugkomen minstens als Mr. Dr. Professor.

Protest. In de *Kaom Moeda* een vlamvend protest tegen de uiterst onbehoorlijke en onwettende behandeling, welke de P. P. P. B. (de inl. pandhuisbond) van de zijde van het bestuur der Societeit *Concordia* te Bandung moest ondervinden.

Tot goed begrip van de zaak moet men weten, dat de groote zaal van *Concordia* tegen vooruitbetaling verhuurd was aan den P. P. P. B. voor twee congresbijeenkomsten. Een ooggetuige schrijft daaromtrent het volgende: Wij woonden de eerste bijeenkomst van het begin tot het einde bij en konden constateeren, dat de leiding in uitstekende handen, het verloop zeer ordelijk en het gedrag der honderden aanwezigen voorbeeldig was, doch dat enkele Europeanen, die er niets te maken hadden en slechts uit nieuws-

gierigheid wat daar te doen was, binnengeloopen waren, aanstoot gaven. Zonder te weten waarover het ging, of in staat te zijn de in het Maleisch gevoerde debatten te volgen, uitte men van die zijde de grievendste kwalificaties over dat „rapaille”, die „oproerkraaiers”, enz. enz. Een meneer uit de suiker, oordeelde, dat ze al die kerels moesten ophangen, een ander vond het een schandaal, dat een fatsoenlijke societeit haar zaal voor zulk tuig beschikbaar stelde, hoewel hij tevens verklaarde er overigens geen woord van te snappen van hetgeen verhandeld werd. Nog één zei, dat zoo iets onder den vorigen soospresident nooit zou zijn voorgevallen enz. enz. Eenige hooge legerautoriteiten in civiel vertoonden zich ook even, keken nog al grimmig en gingen weer heen. In de soos zelf staken eenigen de koppen bij elkaar, om te ageeren tegen het societeitsbestuur, opdat dergelijke dingen niet meer zouden voorkomen. Allemaal leden van den Politiek Economischen Bond, dat kan niet missen, want in de duffe, politieke atmosfeer van dit bergstadje is ieder, die zich een beetje respecteert, lid van deze behoudsvereniging.

Wij hadden intusschen het societeitsbestuur voor flinker gehouden, dan het gebleken is te zijn. Uit angst voor échec, gaf men toe, doch geneerde zich toch klaarblijkelijk om openlijk te bekennen, dat de rassenkwestie het motief was — dat staat in dezen tijd zoo gek — en dies schreef de secretaris het volgende briefje:

Bandong, 11 Mei 1919.

Aan
Den Heer Mas Alimin,
Hotel Baroe, Alhier.

Naar aanleiding van onzindelijke behandeling van de zaal door de leden van den Inlandschen pandhuisbond, gedurende de heden (11-5-19) gehouden vergadering, waartegen door vele leden ernstige bezwaren zijn ingebracht, ziet het Bestuur dezer Societeit zich genoodzaakt, de u gegeven vergunning om op Dinsdag 13 dezer in onze Societeit te vergaderen, in te trekken.

Het bedrag van de door u betaalde zaalhuur kan u bij den secretaris terug ontvangen.

Namens het Bestuur,
De Secretaris,
(w.g.) VAN BRERO.

Dit briefje bevat een volkomen onware voorstelling van zaken. Van onzindelijke behandeling is geen sprake geweest; zulks kon ook niet verwacht worden van een dergelijke vergadering. Het ging er heel wat netter toe dan op menigen fuifavond in Concordia.

Waarom dan dit laffe uitvluchtje in deze zaak, die Bandong, het Bandongsche soosbestuur en een deel van het Europeesche publiek te Bandong niet van een gunstige zijde doet kennen? De politiek Economische Bond vindt hier (Bandong) wel een vruchtbaar terrein voor zijn actie. Men zou zich bijna schamen inwoner te zijn van een stad, waar de superioriteitswaan zoo ten top gedreven werd!

Waarschuwing. In hetzelfde blad (*Kaom Moeda*) wordt de aandacht gevestigd op een advertentie van genoemden bond van Inlandsche pandhuisambtenaren P(erserikatan) P(ergawei) P(andhuis) B(oeimi-poetra) (P. P. P. B.), waarbij de Inlanders gewaarschuwd worden tegen het aannemen van een betrekking bij den Inlandschen pandhuisdienst.

Verzet in Solo. Sosrohadikeosoemo schrijft in *De Taak* het volgende over het Solo'sche verzet: „Het stelsel, dat van den Vorstenlandschen landbouwer niet of slecht betaalde diensten vordert, maakt van de Vorstenlanden voor dergelijke bewegingen een gunstig terrein. De weinig ontwikkelde landelijke bevolking leent gaarne het oor aan wie haar een betere economische positie in vooruitzicht stellen. Naarmate haar daarbij de mogelijkheid van spoedige zelfs dadelijke verbetering wordt voorgespiegeld, is de massa gemakkelijker in actie te brengen. Zoo zullen, zoolang het agrarische stelsel niet geheel is veranderd en het peil van ontwikkeling der bevolking niet is verhoogd, de Vorstenlanden steeds een gebied blijven, waar de ontevredenheid slechts een aanleiding behoeft, om tot uiting te komen. Deze uitingen mogen niet steeds verwekt worden met zuivere bedoelingen (er zijn altijd en overal lieden geweest, die de ontevredenheid der massa trachten te exploiteeren ten eigen bate), daarmede is de oorzaak eener volksbeweging niet aangewezen. Die oorzaak is in de Vorstenlanden de ongunstige positie, waarin de landelijke bevolking verkeert. Die oorzaak worde thans zoo spoedig mogelijk aangetast. Het gebeurde zij der Regeering een aansporing tot, tot nu toe te weinig betrachte, voortvarendheid bij de hervorming der

Nederl. Handel-Maatschappij.

Gestort Kapitaal . . . . . f 60,000,000.-

Statutaire Reserve 11,595,462.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in het Oosten: Batavia, Soerabaja, Samarang, Bandoeng, Weltevreden, Cheribon, Tegal, Pekalongan, Djember, Solo, Djokjakarta, Tjilatjap, Padang, Medan, Tebing-Tinggi (Deli), Langsa, Kotaradja, Palembang, Telok-Betong, Pontianak, Bandjermasin, Makassar, Singapore, Penang, Rangoon, Hongkong en Shanghai. 129

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten. — Incasseeringen en Financieringen. — Schriftelijke of Telegrafische Credieten. — Reiscredietbrieven. — Deposito's. — Rekeningen-Courant. — Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken. — Consignatiecontracten met Cultuurondernemingen. — Verkoop van Producten.

BEROOVING ⁶⁰

Wij verzekeren U tegen **alle schade**, tengevolge van het op eenigerlei wijze verloren gaan van *Effecten, Bankpapier, Specie* en andere *Geldswaarden*, zich bevindende in handen van Uw personeel.

GUNSTIGE VOORWAARDEN.

BILLIJKE PREMIE.

VEREENIGD ASSURANTIEKANTOOR

Plein 17a Den Haag

Tel. H. 680.

DE NEDERLANDSCHE SPAARKAS

AMSTERDAM, Rokin 95.

Bijkant.: BANDOENG en 's-GRAVENHAGE.

Kapitaalvorming in 12 jaren door ¹⁰ stortingen gedurende 10 jaren.

VRAAGT GRATIS BROCHURE.

= HAARLEMSCHE = BANKVEREENIGING ⁶⁵

HAARLEM, LEIDEN, AALSMEER
BEVERWIJK, BLOEMENDAAL
EDAM, HILLEGOM, HOOFD-
DORP, LISSE, PURMEREND
IJMUIDEN, ZANDVOORT.....

KAPITAAL EN RESERVE ca f 5.000.000.—

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM BATAVIA 's-GRAVENHAGE

Ampenan, Bandoeng, Cheribon, Hongkong,
Indramajoe, Makassar, Medan, Menado, Pekalongan, Probolinggo, Semarang, Singapore,
Soerabaya, Tegal, Tjilatjap, Weltevreden. 72

Kapitaal f 35.000.000.-

Reserven f 17.400.000.-

HAAGSCHE Assurantie..... BRAND enz. 1805
Compagnie voor BRAND van 1805

Aanvragen om een Agentschap aan de Directie

Hoofdkantoor: Bezuidenhout No. 1, Den Haag 59

BRAND - BEDRIJF - INBRAAK

*) Reeds in Indië teruggekeerd.

**Sluit Uw Molest-, Bagage-, Noodhavenkosten-, Brand- en Inbraakverzekeringen bij
W. LEDEBOER - WIJNSTRAAT 130 - ROTTERDAM.
Billijke Premiën. Gunstige Voorwaarden.**

Vorstenlanden. Het valt niet te ontkennen, dat een aansporing hier niet overbodig is. Te lang reeds werd de reorganisatie door belanghebbenden tegengehouden en op de lange baan geschoven. Een juist geleide volksbeweging kan hieraan een einde maken. Hervormingen als deze blijven maar al te vaak slepen, zoolang de bevolking den anderen toestand zonder protest blijft aanvaarden. Geen beter middel om werkelijke en vermeende bezwaren uit den weg te zien geruimd, dan het protest der bevolking zelve. Zoo is het ten zeerste gewenscht, dat aan de bevolking van de Vorstenlanden het besef wordt bijgebracht, dat de bestaande toestanden wijziging behoeven. Een juist gevoerde actie onder de bevolking kan de noodige hervormingen slechts verhaasten. Alleen men voere de actie op de juiste wijze. En dit is in Solo naar het ons voorkomt, niet geschied. De te voeren actie moet niet zijn een plaatselijke actie van tijdelijk verzet, maar een algemeene politieke. Tegen het stelsel, dat onbetaalde of slecht betaalde diensten vordert, moet worden gestreden en dit stelsel is wettelijk gesanctioneerd, zoodat de opheffing slechts langs staatkundigen weg kan worden verkregen. Waar de noodzakelijkheid eener herziening door de Regeering is erkend, is van een dergelijke actie succes te verwachten. Het plaatselijk niet nakomen daarentegen der bestaande verplichtingen brengt de overheid noodzakelijk tot het handhaven van de door haar gestelde regels. Dat leidt dus niet alleen niet tot het gewenschte resultaat, maar zelfs tot eene in alle opzichten ongewenschte repressie.

Het komt ons voor, dat men zich hiervan te Solo te weinig rekenschap heeft gegeven. Zoo al niet hier en daar bewust tot lijdelijk verzet is opgewekt, is er in elk geval niet voldoende voor gewaakt, dat de gevoerde propaganda niet plaatselijk tot dergelijk verzet zou leiden. En dit laatste moet toch van de leiders der Inlandsche volksbeweging worden geëischt. Het is gemakkelijk genoeg de bevolking op misstanden te wijzen en tot een actie tot verbetering daarvan op te wekken. Maar daarmee is het werk niet gedaan. Het is daarbij noodig de weinig ontwikkelde landelijke bevolking den juiste weg te wijzen, haar tot eensgezinde actie niet alleen, maar tot blijvende organisatie bijeen te brengen en bijeen te houden. De opgewekte geesten mogen dan niet aan zich zelve worden overgelaten, maar tot een juiste en doelbewuste actie worden gebracht. Alleen langs dezen weg is blijvende verbetering van den economischen toestand der bevolking te bereiken.

Zoo bevat het gebeurde in het Solo'sche een aanwijzing zoowel voor de Regeering als voor de Inlandsche beweging en hare leiders. Aan de Regeering moge het gebeurde duidelijk maken, dat langer uitsel van de hervormingen in de Vorstenlanden niet kan worden toegestaan. Terwijl voor de leiders der Inlandsche beweging daaruit valt te leeren, dat de vorming van hechte organisaties en het voeren van een weloverwogen doelbewuste actie het eerste noodige is, om de bevolking vooruit te brengen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Chin. Kinderblad. Volgens de *Bintang Soerabaja* gaf de *Kaom Moeda* onlangs als bijvoegsel een speciaal kinderblad, het eerste van dien aard. Dit is een gelukkige gedachte, zegt de redactie, en het is te hopen, dat het blad voortdurend er naar zal streven den inhoud voor de Inlandsche jeugdige lezers aantrekkelijk te maken. De ouders van vele Inlandsche kinderen, die een school bezoeken, kunnen zelve niet lezen, maar plegen zich met behulp van hun kinderen op de hoogte te stellen van het daarin vermelde nieuws.

Naar wij uit betrouwbare bron vernemen — alzo hetzelfde blad — heeft het hoofdbestuur van den Inlandschen onderwijzersbond — de P. G. H. B. — naar aanleiding van een aanval door de *Octoesan Hindia* gepleegd op het bondsbeleid, onder de afdelingsbesturen een circulaire verspreid, waarin opgewekt wordt tot een boycot van genoemd orgaan. (De korte inhoud van het bewuste artikel, dat door Sosrokardono ondertekend was, is in het vorige weekoverzicht opgenomen).

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Vrienden bij den Stillen Oceaan.

Zijn alle onderlinge veeten vergeten? 't Lijkt er niet naar. 't Is veeleer alsof er nog geen enkele wijsheidsleering uit de geweldige worsteling getrokken is. Niet alleen komen de kleine twistpunten en kibbelarijen zich overal weer aanmelden, maar ook de groote punten van onderlingen naijver en van rassenvijandschap komen zich weer opdringen. Nog hebben de artikelen,

waarop de volkerenbond gesloten staat te worden, de goedkeuring der betrokken regeeringen niet ontvangen, of er worden, terwijl de besprekingen hierover overal aanhangig zijn, vraagstukken en mogelijkheden van oorlogen in beschouwing genomen, alsof de strijd-lust in geenendeele bekoeld ware.

Zoo wordt bij de Shantoengkwestie niet voorop gezet, dat een vredelievende oplossing gevonden moet worden, wordt niet gedacht aan 't bestaande hof van arbitrage in den Haag, of wordt China niet uitgenoodigd het met het geding van den nieuwen vredesbond te willen beproeven, maar, als van ouds, worden de oorlogskansen, die er mede gemoeid gaan tusschen China en Japan, tusschen dit rijk en Noord-Amerika gewikt en gewogen, en vindt men daarbij ook weer overwegingen in hoever Groot Britannië een onderling vernietigen van de opkomende mededingers op economisch, maritiem en staatkundig gebied met genoegen zou aanzien.

China heeft 't vredesverdrag niet geteekend. Aanvankelijk hechte men hieraan niet veel waarde, maar allengs dringt de beteekenis van 't protest toch meer tot allen door. In N. Amerika gingen stemmen op om dit protest te ondersteunen door een voorbehoud bij de goedkeuring van 't vredesverdrag te maken. De geruchtmakende redevoering van Sherman zette opnieuw kwaad bloed bij de Japanners, zoodat van officieele zijde zelfs de waarschuwing werd uitgesproken, dat het steeds moeilijker wordt er het Japansche volk van te overtuigen, dat de agitatie, welke door de senatoren wordt gevoerd, niet de stem is van 't Amerikaansche volk. Was aanvankelijk verwacht, dat Japan weer te berde zou komen met zijn eisch tot gelijke rechten voor alle rassen door 't geheele entente-gebied, 't is verstandiger en voorzichtiger geweest. 't Heeft deze zaak niet naar voren gebracht, maar er wel even aan herinnerd door 't vooruitzicht te openen deze zaak opnieuw te bepleiten bij de eerste bijeenkomst van den volkerenbond. Dat weet men al vast. Voorts heeft het uitdrukkelijk herinnerd aan 't aanbod om met China te onderhandelen op den voet van 't bestaande verdrag tusschen de twee landen. Als China onderhandelen wil, zal de geheele moeilijkheid, volgens de Japansche overtuiging, spoedig uit de wereld zijn en dan zal Amerika ook tot beter inzicht komen.

Volgens de jongste berichten heeft Wilson den Senaat er toe gebracht 't vredesverdrag zonder eenig voorbehoud te aanvaarden. De Shantoengklip is dan omzeild, maar de gewekte animositeit is toch niet vergeten en vergeven. 't Gerucht over een voornemen van Japan om tijdens den oorlog een verdrag met Duitschland te sluiten, is ook wel als duimzuigerij of verdachtmaking te beschouwen, maar de wijze waarop 't in de ententelanden besproken en eerst eigenlijk wel geloofd werd, gaf toch ook aan dat men niet hartelijk in een oprecht vertrouwen tegenover elkander stond. Dit, gevoeld bij de beschouwingen, waarop wij reeds wezen, waarin de Fr. en de Eng. pers zich verdiepte over de mogelijkheid van een oorlog tusschen Japan en Amerika, doet ons weer en andermaal 't hoofd schudden bij de vredesverwachtingen die idealisten reeds durven vormen, al blijven ook wij de vorming van den volkerenbond toch niet zonder beteekenis achten, omdat daaruit in gestadigen groei en verbetering een vredesbond kan worden. Of deze een botsing tusschen de mededingers in den Stillen Oceaan zal kunnen voorkomen, betwijfelen velen echter. Helaas.

Duitsch antwoord aan Lloyd George.

Lloyd George vorderde in zijn rede in 't Lagerhuis, waarin hij de noodzakelijkheid betoogde om Duitschland het bestuur over zijne koloniën te ontnemen, ieder op die plaatsen aan te wijzen, welke men mocht achten niet met de hoogste eischen van recht en billijkheid overeen te stemmen. Dr. W. Regenzanz, bekend Duitsch financieer, heeft aan de N. R. Ct. verzocht als antwoord op die opvordering eenige beschouwingen op te nemen, waaraan 't blad heeft voldaan en waaruit wij hier enkele grepen doen.

De door Ll. G. bijgebrachte klachten over 't D. koloniale beleid stammen uit den tijd voor 1914. In dien

**INTERNATIONALE
COMMERCIEELE BANK,**
's-GRAVENHAGE, Alexanderstraat 23. 193
KAPITAAL . . . . . Fl. 5.000.000.—
Telefoon: H 7602. Telegram-adres: ACEBANK.
BEHANDELING VAN ALLE BANKZAKEN.

Algemeene Levensverzekering-Bank
Koninklijk Goedgekeurd 5 Januari 1903
Gevestigd te ROTTERDAM, Hofplein
hoek Schiekade 210.

Commissarissen: Mr. A. W. SCHIPPERS, Advocaat en Procureur te Rotterdam; Dr. L. A. THOMEE, Arts te Rotterdam; JOH. KRAP, Lid van de Algemeene Rekenkamer te 's-Gravenhage.
Directeur: A. KROS Jr.
Adjunct-Directeur: A. J. A. KROS. 97
Medisch Adviseur: Dr. B. J. F. BAVINCK, Arts te Rotterdam.
Wiskundig Adviseur: Dr. W. BOUWMAN, te Schiedam.
Accountant: C. G. MEERDER, Lid van het Nederl. Instit. v. Accountants

Rotterdamsche Bankvereniging

Kapitaal en Reserven f 67.000.000.—

ROTTERDAM AMSTERDAM 's-GRAVENHAGE

Boompjes	Rokin	Mauritskade
Coolsingel Delfshaven Flejenoord Schiedam Vlaardingen	Zaandam	Bezuidenhout Kneuterdijk Naaldwijk Rijswijk Scheveningen

Handelscredieten.
Voorschotten in rekening-Courant.
Deposito's.
Cheque-Rekeningen met rente-vergoeding.
Gelegenheid tot open en gesloten bewaargeving.

SAFE-DEPOSIT.

Nationale Bankvereniging 157

Kapitaal en Reserven f 7.200.000.—

Hoofddirectie en Centrale Administratie te Utrecht.

Alkmaar Alphen a/d Rijn Amersfoort Apeldoorn Arnhem Assen Barneveld Bodegraven Boreulo Boskoop Coevorden Culenburg Delft Den Burg(Texel) Deventer Doetinchem Dokkum Dordrecht Drachten Ede Franeker	Geldermalsen Gouda Gorinchem Groenlo Groningen Haarlem Harlingen Heerenveen Heider (den) Hengelo (O.) Hoogeveen Hoogezand Hulst Katwijk Leeuwarden Leiden Lochem Meppel Middelburg Nijmegen Oostburg	Purmerend Schagen Schoonhoven Sliedrecht Sneek Stadskanaal Terneuzen Tholen Tiel Uithoorn Utrecht Veendam Veenedaals Vlissingen Wildervank Woerden Ijmuiden Zeist Zierikzee Zutphen Zwijndrecht
---	--	---

DISCONTEEREN EN INCASSEEREN
WISSELS OP BINNEN- EN BUITENLAND

A. L. REIMERINGER & ZONEN

Anno 1838.

COMMISSIONNAIRS IN EFFECTEN

----- ASSURANTIËN -----

---SAFE DEPOSIT (Bewaarkluis)---

LEIDEN, Rapenburg 106-108.

Coöperatieve
Amsterdamsche Crediet-, Deposito- en Spaarbank,
Hoofdk. : N.-Z. Voorburgwal 65 (Geb. Unicum), A'dam.
CREDIETEN met en zonder persoonlijke of zakelijke zekerheid, ook aan Indische Ambtenaren en verlofgangers.
SPAARGELDEN. Rentevergoeding 5 pCt. 's jaars. 93

TAAMS & KEYSER
Bankastraat 10 's-Gravenhage
IN EFFECTEN. 122
Speciale afdeling Incourante Fondsen.
Cultures - Industrie - Handel.
Oms blad wordt op aanvraag geregeld toegezonden.
COUPONS. REK.-COURANT.

CENTRALE BANKVEREENIGING
Molenstraat 21a - 's-GRAVENHAGE - Telef. H. 1481
RENTEVERGOEDING VOOR DEPOSITO'S.
Met 1 dag opzegging . . . . . 3 %
Met 3 maanden opzegging . . . . . 3 1/2 %
Met 1 jaar opzegging . . . . . 4 %
Zenden op aanvraag een uitvoerig Wekel. Beursoverzicht.
ADVIES BIJ BELEGGING. 168

HET ASSURANTIEHUIS— KEIZERSGRACHT 213 —
TELEF. N. 9569, 1498 en Centr. 52 en 2154**AMSTERDAM**

Combinatie van Nederlandsche Verzekering Maatschappijen. - Kapitaal f 10.000.000.-

VERZEKERING tegen TRANSPORT-, BRAND- en INBRAAKSCHADEN

Directie: F. A. SOREL.

tijd waren den minister van koloniën, lord Milner, en het Foreign Office te Londen echter klaarblijkelijk van meening, dat D. zeer wel geschikt was koloniën te besturen en tot ontwikkeling te brengen.

Sedert ongeveer 30 jaren staat 't N. deel van Portugeesch O. Afrika, 't aan Duitsch O. Afrika grenzende Nyassaland, feitelijk onder de Engelsche maatschij. „Companhia do Nyassa”, die van Londen uit beheerscht wordt. In dien tijd is niets voor de ontwikkeling gedaan, belasting innen, wreedheid, arbeiderswerving, die als slavenhandel aan te duiden is, zijn de kenmerken van 't beheer. Om hierin verbetering te brengen werd 't gebied, volgens de Engelsch-Duitsche koloniale overeenkomst van 1914 binnen de Duitse belangensfeer gebracht. Engel. nam de verplichting op zich de D. kolonisatie van Port. Nyassa te ondersteunen!

Ook naast Duitsch Z. W. Afrika strekte zich Port. gebied uit, de kolonie Angola. Waar deze aan elkander grensden, ontstonden dikwijls onlusten, echter meest daar waar de D. invloed zich nog niet kon doen gelden. In dezelfde E.-D. koloniale overeenkomst van 1914 werd 't grootste gedeelte van Port. Angola in het vervolg tot D. belangengebied verklaard, bij onlusten in Angola zou D., gesteund door de E. politiek, het recht van tusschenkomst hebben.

In den zomer van 1914 werd van D. zijde met lord Milner, als commissaris van een E. bank, over de oprichting van een D.-E. bank in Marokko onderhandeld. De onderhandelingen waren, toen de oorlog uitbrak tot gedrukte ontwerp-overeenkomsten gevorderd.

Dr. Regendanz besluit aldus: Lloyd George wordt gemaand, de juistheid van de hier aangegeven feiten te betwisten — en, indien hij ze niet betwisten kan, toe te geven, dat in de eerste plaats ten opzichte van het koloniale vraagstuk de bepalingen van het vredesverdrag in volkomen tegenspraak zijn met de geringste eischen van recht en eerlijkheid.

De verdeling van Togo en Kameroen.

In Augustus 1914 gingen Frankrijk en Engeland reeds tot een voorloopige verdeling van 't bezette Duitse gebied in West Afrika over.

De smalle kuststrook van Togo, die zich tusschen Dahomey en de Gondokust uitstrekt, was toen in twee deelen gesneden. Fr. kreeg 't oostelijke stuk met Aného en Klein Poppo; Groot Britannië kreeg 't westelijk deel met Lomé, hoofdplaats van de D. kolonie. De twee spoorweglijnen, door de D. aangelegd, gingen beide van Lomé uit, dat ook de havenplaats van dit gebied is.

De regeling, waarover beide partijen 't nu eens zijn geworden, is in dit opzicht veel gunstiger voor Fr. De haven van Lomé en de twee lijnen worden Fr. Dahomey heeft slechts een smalle toegang aan de zeezijde, Togo brengt daar nu een tweede bij, beide met een werf, de verbinding van de golf van Benin met 't binnenland is nu voor 't Fr. gebied veel verbeterd.

Voor de verdeling van 't binnenland zelf had de regeling van 1914 zich voor Fr. nog al gul betoond, de nieuwe snijdt in 't N. dan ook een vrij groot stuk af, als ruil voor 't aan de kust verkregen voordeel. Engeland heeft nu de gewenschte eenheid van bestuur van de Gondokust, Dagomba en Mampoen.

Wat Kameroen betreft, is er niet veel wijziging gebracht in de voorloopige bepalingen van Maart 1916. Gr. Br. bezette Boeëa, hoofdplaats van de oude D. kolonie, en een smalle strook land langs Nigeria, van de kust tot eenige K.M. ten Z. van Yola en Benoëe. Fr. bezette Doeala, haven en handelscentrum, en al 't overige van Kameroen, waartoe ook het gedeelte behoorde, dat Fr. in 1911 in minnelijken ruil aan D. had overgedaan. Kleine schikkingen, niet van genoeg belang om ze hier te omschrijven, komen overigens aan wenschen van beide partijen tegemoet.

Mogen de volksstammen reden krijgen zich ook over de toewijzing van hunne nieuwe meesters gelukkig te roemen.

Het overwinningsteest der kolonialen.

In de correspondenties, welke wij in de Nederl. bladen zagen, vonden wij geen melding gemaakt van het feest den 15en Juli, dus daags na den grooten nationalen dag, georganiseerd voor de koloniale strijders. 't Dagblad „Armée Coloniale” bood te Parijs een v. i. n. d' h. o. n. n. e. u. r. aan de afgevaardigden van de koloniale troepen. Generaal Gouraud zat voor, vele generaals en hoofdofficieren, senatoren en afgevaardigden waren tegenwoordig.

's Avonds vereenigden alle soldaten en oud-strijders van 't regiment van Marokko, l'as des régiments, zich aan een banquet, gepresideerd door luitenant-kolonel Modat. Het vaandel, waaraan juist de médaille militaire was uitgereikt, zette aan de bijeenkomst verhoogden geestdrift bij.

Te Saint-Ouen, waar Afrikaansche troepen gekantonneerd zijn, is hun een warme huldiging gebracht. De maire, de heer Bourdet, ontving, omringd door de gemeenteraadsliden, de officieren en de vaandel dragers op 't stadhuis, terwijl aan de troepen een groot feest was bereid.

Ook in andere garnizoenen zijn de strijders uit de koloniën, die nog in Frankrijk zijn, 't voorwerp van patriotische manifestatiën geweest.

't Rassenvraagstuk in Afrika.

De African World noemt als een der vele factoren, die bijgedragen hebben om na den oorlog nog een algemeen gevoel van verbroken evenwicht te doen voortbestaan, het feit dat de negers tot het bewustzijn zijn

gekomen van hun achterstelling bij 't blanke ras. Dit geldt vooral voor de bevolking van Afrika en zij komt nu tegen deze achterstelling op. Zooals 't onvermijdelijk moest gebeuren, heeft 't prestige van den blanke geleden door den grooten strijd tusschen de blanke natiën onderling, waarbij zij een beroep hebben gedaan op de hulp der gekleurde rassen.

De volgzzaamheid is geen van de karaktertrekken van den neger, bij zijn onderworpenheid sluimert altijd het verlangen tot verzet of tegenstand. De samensmelting van zwart en blank zou de schr. in de African World als een rassenzelfmoord beschouwen. Dat er in Z. Afrika kleurlingen zijn, en dat blanke mannen in andere deelen van Afrika met zwarte vrouwen leven, geeft nog geen rechtvaardiging van het wegeijeren van de rassenschillen. Wel kan men pleiten voor gelijke ontwikkelingsvoorwaarden.

In dit verband verdient de beweging aandacht, die zich over vele landen verspreidt, om voor de wenschen der negers tot internationale samenwerking te komen. Van Amerika uitgegaan, heeft zij in de Antillen, West-Afrika en Soedan aanhangers gevonden. De Bolsjewikische leiders hebben deze jonge beweging ook opgemerkt en er hun zaad onder verspreid. De negers zullen eenmaal er toe komen de landen der zwarten geheel voor zich op te eischen. Als zij in staat zijn die goed te besturen, steekt in dat verlangen geen onredelijke eisch. De Europeanen, die Afrikaansche landen te beheeren hebben, moeten hiermede rekening houden. Beseft Frankrijk dit wel als 't in de in Duitschland te bezetten provinciën Afrikaansche regimenten legt? Bedenkt de entente dat zij daar het zelfbewustzijn van de negers kweekt, dat zich eenmaal tegen de koloniale overheerschers zelf zal keeren?

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.**Een ongevraagd advies.**

De heer Z. Stokvis, Inspecteur van het Middelbaar Onderwijs, heeft in de „Locomotief” een open brief geschreven, gericht aan de in Nederland studeerende Indiërs, waarop ook in het „Kol. Weekblad” de aandacht is gevestigd.

Het Mei-Nr. van „Wederopbouw”, maandschrift gewijd aan de Jong-Javanen-Beweging enz. zegt over dien brief o.m.:

„Met de door onze landgenooten in Nederland georganiseerde kunstavonden kan de heer Stokvis zich niet vereenigen. Zie hier, wat hij geschreven heeft:

„Wat geeft het als gij Wajangvoorstellingen geeft voor half- of niet begrippende Hollanders ten bate van de slachtoffers eener handijr? Het brengt enkele guldens op, die ook anderen hadden kunnen geven. Een irrigatie ingenieur, uit uw midden voortgekomen, ware beter gave geweest”.

Zeker, het ware beter gave geweest, maar nog veel beter ware het, wanneer onze landgenooten voor hun verdere studie niet naar een vreemd land behoeften te gaan, waar, z. a. de heer Stokvis zelf geschreven heeft, ze bloot staan aan allerlei verleidingen.

Hier, in ons land, moesten de Hoogescholen voor Indiërs zijn, en dan behoeven we niet te vreezen, dat de meesten hunner niet zullen slagen.

Intusschen dank aan den heer Stokvis, dat hij, zonder dat we er om vragen, onze studeerende landgenooten een goede raad heeft gegeven.

Maar..... we hopen, dat 'de geachte adviseur ons niet onbeleefd zal vinden, wanneer we hem verzoeken voortaan zijn adviezen voor zich te houden. Onze broeders zullen toch waarachtig wel weten wat ze doen. En wat de wajangvoorstellingen betreft, het is toch opmerkelijk, dat, nu onze broeders zich daarmee bemoeien, het is, als wordt hun energie daardoor geprikkeld en ze beter hun best doen dan vroeger, toen ze zich niet daarmee bemoeiden.

Laat onze landgenooten wajangvoorstellingen in den vreemde geven, als we maar elk jaar een Gondowinoto, een Notodiningat, Soewarno, enz. *) in ons midden zien terug keeren. Het kan geen kwaad dat ze, zij 't ook door een kunstavond te organiseren, hun liefde uiten voor hun Vaderland.”

Eigen Haard.

Het Nr. van 26 dezer publiceert een viertal foto's, die een treffenden indruk geven van de verwoesting, welke de uitbarsting van den Kloet in de streek van Blitar heeft aangericht.

Verder bevat dit Nr. een herinnering aan den letterkundigen arbeid van Mej. F. J. van Uildriks († 13 Juli te Gersel), waarbij de schrijver, B. de Kort, ook wijst op haar „Beelden uit Nederlandsch-Indië” (Haarlem, 1883), een aangenaam, vlot geschreven werk dat men nu nog met welgevallen leest.

Bodemonderzoek op Java en Sumatra.

In opdracht van Z. Ex. den Minister van Landb., Nijv. en Handel, F. E. Posthuma, deed de heer J. van Baren **) in 1916-'17 een studiereis in Indië, welke in de eerste plaats ten doel had: onderzoek naar het ontstaan en de eigenschappen van den tropischen weeringsbodem.

*) die resp. als Mr. in de Rechten, Ingenieur en Arts in Nederland hun studien hebben voltooid. (Noor „Kol. Weekblad”)

**) Sedert benoemd tot hoogleraar aan de Landbouw-Hoogeschool te Wageningen.

DE BAS & Co., Bankiers
HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:-: Safe-Inrichting. :-:**AMSTERDAMSCH BANK - Amsterdam**

Kapitaal . . . . . f 34.410.500.—

Reservefonds . . . . . 22.940.000.—

Bijzondere Reserve . . . . . 2.000.000.—

— ALLE BANKZAKEN —

Handel- en Cultuur-Maatschappij*Gevestigd te AMSTERDAM, Prins Hendikkade 79. 99
Telefoon 49 Noord, Telegram-adres: Amesz, Amsterdam.

Import van alle Nederlandsch-Indische producten. Neemt op zeer billijke conditiën vertegenwoordigingen aan van in Nederlandsch-Indië gevestigde firma's. Belast zich met den verkoop van — en geeft voorschot op producten als: Tabak, Koffie, Rijst, Oliehoudende Gewassen, speciaal Copra, Sesame Zaad, Grondnoten, enz. **BANKIERS: Nederlandsche Handel-Maatschappij.**

Bank-Associatie

Wertheim & Gompertz 1834 en Credietvereniging 1853.

ALLE BANKZAKEN.

Kapitaal en Reserves f 11.500.000.— Twintig Kantoren

E. DUNLOP & Co.
Heerengracht 442 Amsterdam

met Kantoren in Nederl.-Indië te Batavia, Semarang, Soerabaya, Bandoeng, Padang en Medan. 83

Export naar Nederl.-Indië, speciaal van alle soorten dranken, provisiën, sigaren, sigaretten enz., als: gedistilleerd, likeuren, wijnen, cognac, champagne, portwijn, sherry, bieren, mineraalwater, limonades, Vleesch- en vischconserven, kaas, melk. Geconserv. vruchten, jams, suiker- en chocoladewerken, bicuits, zeep, parfumeriën, eau de cologne, patent-medicijnen.

Assurantie-Maatschappij „DE IJSEL”
Deventer.

Goedgekeurd bij Koninkl. Besluiten. 113

... BRAND-, TRANSPORT-, ZIEKTE- ...
EN ONGEVALLLEN-VERZEKERINGEN**De VREDE op komst.**

Het verkeer met.....

INDIË

via Suez heropend.

Verzeker U vóór vertrek bij de

NILLMIJ ...van...
1859

's-GRAVENHAGE, Veenestraat 1. 70

AMSTERDAM, Keizersgracht 508.

UTRECHT, Minrebroederstraat 22.

W. G. SCHEERES, Electrotechn.-Bureau, Hooigracht 1c, Tel. H. 5170, 'S-GRAVENHAGE
 ..... ELECTRISCHE INSTALLATIE OP ELK GEBIED 86

Op zijn reis — waarvan het voorloopige verslag reeds eerder verscheen — verzamelde Prof. v. B. een collectie gesteenten, bodemsorten en foto's ter nadere bestudeering, met de bedoeling de uitkomsten te publiceren in den vorm van „Mededeelingen“.

Thans zijn een drietal dier publicaties verschenen (afzonderlijk zowel als in het tijdschrift van de Landbouwhoogeschool te Wageningen). De volledige titel luidt:

Bodemonderzoek op Java en Madoera. Resultaten eener geologische en agrogeologische reis in 1916, door Prof. J. van Baren.

No. 1. De agrogeologie als wetenschap, door Prof. J. van Baren.

No. 2. Bijdrage tot de kennis van het bodemprofiel nabij Buitenzorg, door J. D. White (met ill.).

No. 3. Petrografische beschrijving van eenige gesteenten van den Salak, door J. D. White (met ill.).

De Ingenieur.

In het Nr. van 26 dezer schrijft ir. H. Frijling over „Het verlenen van vergunningen tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen“.

„Laten wij hopen“ — aldus besluit ir. Frijling zijn artikel — dat de Regeering, nu zij ernstige maatregelen treft voor de industrialisatie van Indië, ook op mijnbouwgebied, zoo spoedig mogelijk de thans bestaande, quasie-verziende, maar in werkelijkheid kortzichtige en mijnbouwdoodende bepalingen overboord werpt en ze vervangt door andere, die in alle opzichten de zoo gewenschte belangstelling van particuliere ondernemers kunnen doen herleven en aanleiding zullen zijn tot het ontstaan van een bloeienden ertsminbouw met alle de vele voordeelen daaraan annex.

Volgens schr. bestaat er geen excuus voor het doen voortbestaan van een stelsel, dat gebleken is en zal blijken, veel papier, werkkracht en tijd te vermorsen, en de belangstelling der particuliere mijnbouwers tot nul te reduceeren, m. a. w. de ontwikkeling van den particulieren (erts)minbouw op afdoende wijze een domper op te zetten.

Hij staft zijn meening met voorbeelden, ontleend aan de praktijk in Portugal.

Een rekest van Surinaamsche ambtenaren.

Het Bestuur der Vereeniging van Gouvernements-Ambtenaren in Suriname heeft zich op 10 April 1919 per request tot Zijne Excellentie den Gouverneur van die kolonie gewend, met het verzoek om de salarissen der Gouv. Bureau-ambtenaren te herzien en die te regelen overeenkomstig de in de Memorie, die daarbij werd overgelegd, aangegeven schalen.

Om het belang der zaak is dit request en memorie, aangevuld met de geschiedenis van de totstandkoming van een en ander in druk uitgegeven, (Paramaribo, H. van Ommeren), ten einde het algemeen in de gelegenheid te stellen en te oordeelen over de al of niet billijkheid van hetgeen gevraagd wordt. Requestanten hopen dat allen, die door hunne positie medezeggenschap hebben in den gang van zaken in de kolonie Suriname, niet nalaten zullen hunne medewerking en steun te verlenen tot het slagen van de pogingen tot lotsverbetering.

Het Zendingsblad.

Gaarne vestigen we de aandacht op een artikel van Dr. K. P. Groot, getiteld „Djakakarta“, in het Juni- en Juli-Nr. van „Het Zendingsblad der Gereformeerde Kerken in Nederland“, waaruit men een idee krijgt van het nuttige werk van de medische zending (belichaamd in het Petronella-Hospitaal), ten bate der inlandsche bevolking.

De Java-Post.

Het Nr. van 20 Juni plaatst een aan de „Surinamer“ van 3 April ontleend artikel over „Snekikoti“, een geneesmiddel tegen den beet van vergiftige slangen, over de deugdelijkheid waarvan de gevoelens verdeeld zijn.

Handelsberichten.

No. 645 (van 24 Juli) bevat het vervolg, tevens slot, der gegevens over sago en de daaruit verkregen producten. — Voorts o.m. economische mededeelingen over de navolgende gewesten der Buitenbezittingen: Oostkust van Sumatra, Lampongsche districten, Biliton.

Economisch-Statistische Berichten.

Dr. J. Rueb houdt in No. 184 en 185 een beschouwing over „Mijnbouw in Indië en Staatsexploitatie“. Als schrijver heeft gewezen op den grooten mineralen rijkdom van Indië en de wijze waarop deze geëxploiteerd wordt door particulieren dan wel door den Staat, constateert hij dat de mijnbouw op tin en petroleum buitengewoon lucratief is geweest en gebleven, dat de steenkolen-mijnbouw met moeite een schamele rente opbrengt, terwijl wat de edele metalen betreft, de resultaten in het algemeen ongunstig moeten worden genoemd. Met de thans gevolgde mijnbouw-politiek kan Dr. R. zich, als zooveel anderen niet vereenigen. Grooter staatsbemoeyenis met den mijnbouw acht schr. niet onbillijk, want het baanbreken der ethische politiek, in verband met de steeds toenemende behoeften der schatkist voert tot de zienswijze dat een grooter deel van de directe baten uit den Indischen mijnbouw aan den Staat behoort toe te vallen. Maar dan moet ook die bemoeyenis gereorganiseerd worden, op een zoodanige wijze, dat zij haar taak naar behooren zal kunnen vervullen; voorshands heeft dit streven van den Staat als eenig resultaat gehad, dat sinds jaar en dag de verdere ontwikkeling van den Indischen mijnbouw volledig is stopgezet.

In eerstgenoemd Nr. nog een artikel van den hr. Fr. Oudschans Dentz: Handelsstatistiek der kolonie Suriname.

In- en Uitvoer.

Het Nr. van 23 Juli bevat een aan „Korte Berichten“ ontleende mededeeling over een directe scheepvaartverbinding van Ned.-Indië met Peru en Chili. — Voorts van de hand van den hr. J. Th. Petrus Blumberger een korte beschouwing over rijststatistiek, welke „aan klare duidelijkheid voor den consument wel eens te wenschen“ overlaten.

De Taak.

Eenige titels van bijdragen in Nos. 40—46 van het weekblad „De Taak“. De staatsinrichting van Ned.-Indië, door D. M. G. Koch (vervolg). (No. 40). — Indië over Nederland, door C. — „Jong-Java“-stemmen (No. 41). — Het Solosche verzet, door S. — Inlandsche bedienden op mailboten, door H. J. Vermeer (No. 42). — Het tweede levensjaar in (Volksraad), door S. H. K. — De staatsinrichting van Ned.-Indië, door D. M. G. Koch (vervolg). (No. 44). — Het negende decentralisatie-congres (No. 45). — Het decentralisatie-congres. — Het Insulinde-congres, door G. de Raad. — Indië's economische betekenis voor Nederland, door D. M. G. Koch (No. 46).

Iets over Oud-Batavia.

Het Bataviaansch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen heeft als eerste aflevering van een door deze instelling begonnen populair-wetenschappelijke serie doen verschijnen een door de firma G. Kolff en Co. keurig uitgevoerd boekwerkje over Oud-Batavia van de hand van den hr. P. de Roo de la Faille.

Het met eenige photo's verlichte boekwerkje bevat de nader-uitgewerkte voordracht, welke door den heer de Roo ter gelegenheid van de herdenking van Batavia's 300-jarig bestaan ten Paleize gehouden werd. Als geheel is het inderdaad een bijzonder interessante uitgave, welke met verlangen doet uitzien naar de verder nog te volgen nummers dezer pas-begonnen populair-wetenschappelijke serie (De Taak).

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 17: Karaïben, (vervolg), door d. J. d. J. — Een reis naar het boven-stroomgebied van de Sesajap en Sembakoeng-rivieren (Noordoost-Borneo), door Kapitein Becking (vervolg). — Een Indo, door T. Brondgeest Sr. (vervolg).

De kokoscultuur in Ned.-Indië.

Van „De Kokoscultuur“, door H. R. Roelfsema, dat is uitgegeven in de reeks werkjes over „Onze(n) Koloniale(n) Landbouw“, die te Haarlem zijn verschenen bij H. D. Tjeenk Willink, is een tweede druk verschenen. Dit werkje is voor den tweeden druk met een aantal opmerkingen naar de nieuwste inzichten verrijkt.

„Er zijn vele gevallen, waarin deze jonge cultuur op onoordeelkundige wijze is aangevat, 't geen oorzaak zal worden, dat aan de hooge verwachtingen, die men algemeen van haar koestert, niet algemeen zal worden voldaan. Grondige kennis harer leiders en ondernemers, gepaard met een practischen blik, zullen ook bij haar noodig blijken te zijn.

Van de zijde der zich wel ontwikkelende olie-industrie in Indië hoort men tegenwoordig stemmen opgaan over de wenschelijkheid van heffing van uitvoerrechten op het ruwe, de copra. Zeker zou zulk een maatregel niet in het belang zijn der uitgebreide klapper bezittende inlandsche bevolking, terwijl ook de ontwikkeling der Europeesche cultuur en van den handel in copra hiermede niet zou worden gediend. In vertrouwen op de regeering zal men echter in dezen de toekomst zeker onbezorgd tegemoet mogen blijven gaan.“ Aldus, volgens een aankondiging in de „N.R.Ct.“, het voorbericht van den tweeden druk.

N. LOEB = DEN HAAG
 NOORDEINDE 109-111
 KLEEDING EN MEUBILEERING
 OP TERMIJNBETALING 173

Magasin de Nouveautés
 voorheen GEBR. LEVY 67
— APeldoorn —
 Dames- en Kinder-Confectie
 ..... Mode-Artikelen.....

..... **Melkinrichting** .....
 Den Haag, Lange Beestenmarkt 9 - Tel. Haag 3683
 146 **„PASTEUR“**
 Scheveningen, Neptunusstraat 66a - Tel. Schev. 1853
Stoom-Zuivelfabriek

G. J. R. VAN DER GAAG & ZONN
 GROENMARKT 27
 TELEPHOON No. 2512
 □ □ DROGERIEN □ □ □ □ CHEMICALIËN □ □
 □ □ DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN- □ □
 □ □ EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS □ □

VOORHANDEN EEN GROOTE KEUZE:
 Romans, Jongens- en Meisjesboeken, Prentenboeken. 176
 Kantoor-, School-, Schrijf- en Teekenbehoefden.
 Spoedige levering van alle Studieboeken, Tijdschriften en Modeplaten.
 Leesbibliotheek in 4 talen. Advertentie-Bureau.
 BOEK- EN KANTOORBOEKHANDEL
E. VAN ANDEL, Welmarstraat 16a b.d. Suezkade
 Telefoon 3213 DEN HAAG

J. M. VAN KEMPEN & ZONEN
 Kon. Ned. Fabriek van Gouden en Zilveren Werken.
 VOORSCHOTEN.
 FILIALEN te Weltevreden, Rijswijk 17; 40
 s-Gravenhage, Plaats 2; Rotterdam, Hoofdsteeq 26;
 Utrecht, Choorstraat 32; Middelburg, Lange Delft 138.

Modemagazijnen
van Bommel
 Vlamingstraat 8-10
 Prins Hendrikstraat 98-106
Nappa Handschoenen
 voor Dames en Heeren.

Olympia Theater
 Prins Hendrikplein 3 Tel. H. 9521
 Wij brengen deze week een bijzonder geestige Comedie in 4 Acten gespeeld door bekende Amerik. Artisten, getiteld:
De Erfgenamen
 van **Joshua Cabot.**
 EEN FILM DIE AMUSEERT.
 LEUKE INHOUD.
 VAN 1-7 AUGUSTUS 1919.
 183

WISBRUN & LIFFMANN.

Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.

DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELEN.

**N.V. HOOGWERFF, CHABOT & VISSER'S
WIJNHANDEL**

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Jufferstraat 21c - Tel. 1155

Filiaal: 'S-GRAVENHAGE

Noordwal 4, Tel. 2461

Filiaal: ARNHEM

Eusebiusb. singel 1a, Tel. 195

**Vereeniging OOST en WEST.
Afdeling 'S-GRAVENHAGE.**

Aan het Bureau Laan van Meerdervoort 187, zijn van 10-12 en van 2-4 uur (uitgezonderd Zaterdagmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.

Teeken- en Schilderlessen.

Lessen in moderne talen.

Fransche-, Duitse-, Engelse- en Italiaansche Conversatielessen.

Opleiding admittie examen H. B. S. en Gymnasium.

Schrift-, Kopieer- en Vertaalwerk.

Lessen in Machineschrijven en Stenografie.

Dame als Hoofd - of hulp in de huishouding.

Kinderjuffrouw in Indië.

Indische massage en manicure; uitsluitend voor Dames en kinderen.

Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, Bujs Ballotstraat 15.

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren of van dienstbetrekking wenschen te veranderen moeten zich wenden tot: „PERSINGGAHAN”, Advies-Bureau en tehuis voor Ned.-Ind. Bedienden van de Vereeniging „Oost en West”, Dir. F. DE MUNNIK, van Boetzelaerlaan 2, Den Haag, Telef. Scheveningen 248, waarook gelegenheid bestaat voor logies, tegen een billijke vergoeding.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijnwijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.

Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O. - en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.

S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.

IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informatie Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).

P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.

J. J. F. SCHREUEL, Gepens-Assist.-Res. van Imhoffstr. 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.

B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.

A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,

door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, porto f 0.02; 50 ex. f 2.80,

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankieerkosten.

b. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,

door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, porto f 0.01; 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankieerkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENZ;

II. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.

Prijs per exemplaar f 0.50 en f 0.03 frankieerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).

Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten

No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie. (2de, verbeterde druk).

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.

No. III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (Tijdelijk uitverkocht)

Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankieerkosten.

No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (Tijdelijk uitverkocht).

Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.

No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.

No. VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk).

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.

No. VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.

No. VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.

No. IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (2de verb. druk.)

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.

No. X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.

No. XI. De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.

Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

PENNOCK-COMPANY

Huygensstraat 27 Tel. H 6300 · Tel.-Adr.: „Highspeed”

DEN HAAG**BANDOENG****EXPORT** van AUTOMOBIEL- en .....
KOETSWERK-ONDERDEELENN.V. Algem. Nederlandsch en Indisch Touristenbureau
's-Gravenhage „KOSMOS” Weltevreden-
Kettingstraat 1 RijswijkVraagt inlichtingen omtrent onze reizen
naar de slagvelden en onze gezelschapsreizen
van Genua en Marseille naar Holland. 118**JAVA-CHINA-JAPAN LIJN**Eigen kantoren der Maatschappij te AMSTERDAM, HONG-
KONG, SOERABAJA, KOBE en SAN FRANCISCO.Geregelde stoomvaartdiensten tusschen
Nederlandsch Indië, China en Japan.**JAVA-PACIFIC LIJN**(Onder Directie der Java-China-Japan Lijn).
Maandelijksche dienst tusschen Ned.-Indië
en San Francisco. 11**Stoomvaart-Maatschappij „NEDERLAND”**
AMSTERDAM. 64**PASSAGIERSDIENST**van Amsterdam via het Suezkanaal naar SABANG,
BELAWAN-DELI, SINGAPORE, BATAVIA,
SEMARANG en SOERABAJA.**Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.**Geregelde mail-, passagiers- en
vrachtgoederendiensttusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen
Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en
Australië.Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij
de Directiën te Amsterdam en te Batavia. 88**VLEUGELS, PIANO'S
KUNSTSPELPIANO'S
— ORGELS —**

REPARATIE - STEMMEN - RUILEN

Speciale Inrichting voor het
gereedmaken voor de TROPEN 8**GOOSEN & SWAGERMAN**
DEN HAAG

BOEKHORSTSTRAAT 149 - TEL. H 2051

Wed. G. STREITWOLF

Noordeinde 105, 's-GRAVENHAGE, Tel. H. 2413

GUMMI SPONSEN.
SPONSEN ZAKKEN

BADMUTSEN

151

Confiserie en Chocolaterie Royales*J. A. Krul*

Salon de Rafraichissements · 185

NOORDEINDE 44

DEN HAAG

John Kennis

Ladies' and Gentlemen's Tailor

Weteringschans 251

Amsterdam

Magazijn geopend 9-6 uur. Telefoon N. 8321 92

**Huishoudelijke-
en Keuken-Artikelen.**
Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIJK & ZONEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEFOON 773.

Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.

M. A. v. d. ZANDT,
Telefoon 5. 1096 DEN HAAG Ant. Heinsiusstr. 21.
LOODGIETER DEN HAAG ELEC. TRISCHE SMID
FITTER MUNT-INSTALLATEUR SLOTENMAKER

SANITAIRE INSTALLATIËN.
COMPLETE KEUKEN-INRICHTINGEN.
KACHELS, FORNUIZEN. 79
ELECTR. LAMPEN, STRIJKIJZERS, KETELS, COMFOREN.

G. J. Hilbrink
Heeren- en Dames-Kleermaker.
's-Gravenhage
Daendelsstraat 8. Tel. N. 6882
Lid der N.V. Vereenigde Nederl. Kleermakerijen.

**Groote voorraad
Engelsche Stoffen**

**Kon. Eindhovensche Stoom- & Handweverij
VAN DIJK & Co.**
EINDHOVEN EN BRUSSEL
Leveranciers van H. M. Koningin Wilhelmina - van H. M. de Koningin-Moeder en
van H. M. de Koningin van Rumènie; eertijds van H. M. Koningin Sophia.
OPGERICHT 2 AUG. 1853. 11

Hotel-Linnen en Tafelgoed met en zonder naam.
UITZETTEN, INDISCHE UITRUSTINGEN
LUIERMANDEN.

J. P. FLECK - Utrecht
Lijnmarkt 19 - Intercomm. Telefoon 1078

COMPLETE WONINGINRICHTINGEN
Behangerij ..... Stoffeerdery
... Matrassen en Beddenfabriek 81

ALLE SOORTEN DEKENS MOTZUIVERING

C. P. A. NICOLAI
DUNKLERSTRAAT 33 - TELEF. H. 7057
hoek Valeriusstraat. 177

Specialiteit in Heeren-Modeartikelen
Ruime keuze. Nieuwste Modellen.

N.V. Autogarage „CITO”
Schenkweg 7 - 's-GRAVENHAGE, - Tel. H. 6290

Luxe Verhuur-Auto's

A. C. ZWANG Azn
Veemarktstraat 40 Breda Telefoon Interc. No. 315. 98

Piano-, Orgel- en Muziekinstrumentenhandel

N.V. Woning-Bureau RIS
Elandstraat 47 - 's-GRAVENHAGE - Telef. 5456

biedt te koop aan:
HEERENHUIS, Nassau Ouwkerkstraat. Kooppr. 128000.-
indeeling: begane grond: Suite, Serre, Keuken, Kelder,
Tuinkamer, Tuin met tuinhuis; 1ste Etage: 2 groote Kamers,
Serre, 2de Etage: 4 Kamers, Zolder. 155

Oudste en Soliedste Adres

Opgericht Ao 1781

HAAGSCHE MANUFACTUURHANDEL
voorheen VAN HOUTEN & Co 165
Groote Markt 4, DEN HAAG, Tel. 1974, Laan 2-4

Manufacturen
Witte Goederen
Karpotten
Loopers
Ledikanten
Bedden
Dekens
Matrassen
Vitrages
Gordijnen

Groote sorteering
Slaapkamer - Ameublementen

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.

Voor den Zomer.

BLOUSES, SPORTMANTELS, KINDERJURKEN
EFFEN en GEBORDUURDE VOILES
ZEPHYRS
COSTUUMSTOFFEN

Vraagt Stalen. Ruime Keuze.

Naamlooze Vennootschap
Luxe-Auto Verhuuronderneming
voorheen P. J. JANSEN.

Eenig adres: **Koninginnegracht 1^D.**
(over Hoofd-Ingang Dierentuin)
te 's-Gravenhage. 179

Men lette op de Tel.-Nos. H 851 en H 852

Auto's voor Trouwgelegenheden
... en Maand-Auto's ...

Dag en Nacht geopend

C. HOYNG
SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
AMSTERDAM - UTRECHT

Kristal - Porselein

VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZULEN MET
POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ.,
uit de Plateelbakkerij „Zuid Holland”
te Gouda. 109

MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen.
Garantie voor gave overkomst.

**N. V. MEUBELFABRIEK
v/h LE COINTRE & CO.** 164

Ameublementen
Betimmeringen
Gordijnen
Tapijten

Modelhuis: Oude Molstraat 32
- 'S-GRAVENHAGE -

P. B. VAN MOORSEL & CO
Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-8 - Telefoon 2898 - Den Haag 5

Goedkoopst adres voor het geheel
of ged. installeeren van woningen.

Holland-Canada Hypotheekbank
Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te Den Haag en J. G. COSTER te Winnipeg. 95

5 pCt. Pandbrieven tegen beurskoers.
Uitstaand bedrag Pandbrieven ongeveer f 22.000.000.

Brengt een bezoek aan „Boeatan”, Magazijnen van Ind. Kunstnijverheid.